PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA W SYTUACJACH TRUDNYCH I ZAGROŻEŃ W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 8 IM. A. MICKIEWICZA W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Spis treści

I. Podstawa prawna 4

II. Sytuacje trudne i zagrożeń – zadania szkoły wynikające z aktów prawnych..... 6

III. Ogólne zasady dotyczące profilaktyki trudności wychowawczych, demoralizacji dzieci i młodzieży..... 13

IV. Ogólne zasady postępowania w przypadku ucznia z chorobą przewlekłą..... 17

V. Współpraca z instytucjami, organizacjami dotycząca sytuacji trudnych i zagrożeń..... 27

VI. Zagrożenia zewnętrzne w szkole - procedury reagowania 30

1. Procedura postępowania w przypadku pożaru w szkole – ogólne wytyczne 30

2. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły – postepowanie nauczyciela, współpraca z policją..... 33

3. Procedura postępowania w przypadku zamachu bombowego – podłożenie ładunku wybuchowego 37

4. Procedura – postępowanie w sytuacji kryzysowej dotyczącej podejrzanego ładunku..... 39

5. Procedura postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej (skażenie chemiczne lub biologiczne) 42

6. Procedura postepowania przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (epidemia, kataklizm) 46

VII. Zagrożenia wewnętrzne w szkole - procedury reagowania w razie wystąpienia sytuacji trudnych i zagrożeń 47

1. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia w szkole lub przypadku tzw. fali (przemocy rówieśniczej)..... 47

2. Procedura postępowania w przypadku znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych 50

3. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia/stwierdzenia, że uczeń pali na terenie szkoły wyroby tytoniowe, posiada je i udziela innym uczniom..... 53

4. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia w szkole kradzieży bądź wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych 54

5. Procedura postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu sprawcą czynu karalnego..... 56

6. Procedura postępowania w przypadku zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego 57

7. Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy..... 58

8. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole 59

9. Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole 60

10. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych

uczniów w szkole..... 61
11. Procedura postępowania pracowników szkoły w przypadku wypadku ucznia w szkole. 62
12. Procedura postępowania wobec ucznia przewlekle chorego i w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego 66
13. Procedura postępowania w przypadku ucznia z deficytami kompetencji emocjonalno – społecznych 69
1. Uczeń kłamiący..... 69
2. Uczeń przejawiający lenistwo szkolne 69
3. Uczeń nieśmiały, izolowany 70
4. Uczeń nadpobudliwy psychoruchowo……...71
5. Uczeń zakłócający tok lekcji, samowolnie opuszczający klasę/szkołę 72
6. Uczeń z obniżonym nastrojem, depresyjnymi myślami, autoagresją, , próbą samobójczą..... 73
14. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia/stwierdzenia zaniedbań ze strony rodziców/opiekunów prawnych w stosunku do ucznia 75
15. Procedura dotyczących kontaktów nauczycieli z rodzicami uczniów, w tym problem eurosieroctwa..... 76
16. Procedura postępowania dotycząca zasad odbierania i powrotu dzieci ze szkoły 78
17. Procedura korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły..... 79
18. Procedura postępowania w sprawach spornych i sytuacjach konfliktowych 81

I. Podstawa prawna

1. Ustawa. Prawo oświatowe (Dz.U. 2021 poz. 1082).
2. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. 2018 poz. 969).
3. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. 2020 poz. 2050 ze zm.).
4. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz.U. 2021 poz. 1119).
5. Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z dnia 9 listopada 1995 r. (Dz.U. 2021 poz. 276).
6. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz.U. 2020 poz. 685).
7. Ustawa z dnia 12 kwietna 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami (Dz. U. 2019 poz. 1078).
8. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U.2020 poz. 882 ze zm.)
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2020 poz. 1280).
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 1449).
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309).
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2019 poz. 373).
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu

nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. 2017 poz. 1646 ze zm.).

14. Statut szkoły.

15. „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecenia profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów”, MEN, Warszawa 2020.

16. Publikacje z serii „One są wśród nas” (Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ośrodka Rozwoju Edukacji, Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania) zawierające szczegółowe informacje na temat postępowania z dzieckiem przewlekle chorym.

II. Sytuacje trudne i zagrożeń – zadania szkoły wynikające z aktów prawnych

1. Zadania szkoły - Ustawa „Prawo oświatowe”:

Ustawa Prawo oświatowe nakłada na szkołę obowiązek upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń, w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych i sytuacji nadzwyczajnych; (*Rozdział 1, art.1 pkt 21*).

2. Nieletni i jego odpowiedzialność w Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, Kodeksie karnym, Kodeksie wykroczeń:

- Nieletni to osoba, która nie ukończyła 18 roku życia wobec której stosuje się przepisy ustawy w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji.
Jeżeli nieletni dopuszcza się czynu zabronionego przed ukończeniem 13 lat – sąd traktuje popełnienie takiego czynu wyłącznie jako przejaw demoralizacji nieletniego.
- Nieletni to osoba po ukończeniu 13 roku życia, ale przed ukończeniem 17 roku życia, wobec której stosuje się przepisy ustawy w zakresie postępowania w sprawach o czyny karalne.
Jeżeli nieletni dopuszcza się czynu zabronionego między 13 a 17 rokiem życia – co do zasady sąd stosuje środki przewidziane w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich; jednak jeżeli nieletni ukończył lat 15 i dopuścił się: zamachu na życie Prezydenta, zabójstwa człowieka, spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu, spowodował zdarzenie, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach, np. pożar, dopuścił się piractwa ("klasycznego" nie komputerowego, katastrofy w ruchu lądowym, zgwałcenia zbiorowego, używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, wzięcia zakładnika lub rozboju może odpowiadać na zasadach określonych w kodeksie karnym, o ile sąd uzna, że okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności wcześniej stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu zabronionego między 17 a 18 rokiem życia – wówczas co do zasady sąd stosuje przepisy kodeksu karnego. Wyjątkowo jednak sąd zastosuje zamiast kary środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli popełniony czyn jest występkiem, a okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

- Czyn karalny popełniony przez nieletniego to czyn zabroniony przez ustawę jako:

a. przestępstwo lub przestępstwo skarbowe

b. wykroczenia określone w Kodeksie wykroczeń :

- wykroczenia przeciwko porządkowi i spokoju publicznemu: posiadanie noża, maczety, innego niebezpiecznego przedmiotu z zamiarem użycia, krzyki, hałasy w miejscu publicznym, podżeganie, pomocnictwo;
- wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym: niszczenie, uszkadzanie, usuwanie znaków umieszczonych przez organ państwowy;
- wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia: niszczenie, uszkadzanie, czynienie nieczytelnymi znaki lub napisy ostrzegające o grożącym niebezpieczeństwie dla życia lub zdrowia człowieka albo ogrodzenie lub inne urządzenie zapobiegające takiemu niebezpieczeństwu, rzucanie kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu*;*
- *w*ykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji:
samowolne ustawianie, niszczenie, uszkadzanie, usuwanie, włączanie lub wyłączanie znaku, sygnału, urządzenia ostrzegawczego lub zabezpieczającego albo zmienianie ich położenia, zasłanianie, czynienie niewidocznymi,
- wykroczenia przeciwko mieniu: kradzież, przywłaszczenie, nabycie mienia z kradzieży, pomoc w jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nabywanie mienia, o którym na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że zostało uzyskane za pomocą kradzieży lub przywłaszczenia, umyślne niszczenie, uszkadzanie cudzej rzeczy;
- wykroczenia przeciwko interesom konsumentów: nabywanie w celu odprzedaży z zyskiem biletów wstępu na imprezy artystyczne, rozrywkowe lub sportowe, kupowanie takich biletów;
- wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego: złośliwe lub swawolne utrudnianie lub uniemożliwianie korzystanie z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego, a w szczególności uszkadzanie lub usuwanie przyrządów alarmowych, instalacji oświetleniowej, zegara, automatu, telefonu, oznaczenia nazwy miejscowości, ulicy, placu lub nieruchomości, urządzenia służącego do utrzymania czystości lub ławki.

3. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich

a. W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w miarę potrzeby do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny *(art.3. § 1)*

b. Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu *(art.4 § 1).*

c. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję *(art.4 § 2).*

d. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu *(art.4 § 3).*

e. Podmioty współdziałające z sądem rodzinnym, a w szczególności: instytucje państwowe, społeczne lub jednostki samorządowe oraz osoby godne zaufania, w zakresie swego działania, udzielają na żądanie sądu rodzinnego informacji niezbędnych w toku postępowania *(art. 4a).*

4. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

- Ustawa nakłada na szkoły obowiązek prowadzenia działalności wychowawczej, edukacyjnej informacyjnej i zapobiegawczej *(Rozdział I, art.2 pkt 1)*

- Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i zapobiegawcza obejmuje:

a. promocję zdrowia psychicznego;

b. promocję zdrowego stylu życia;

c. informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach;

d. edukację psychologiczną i społeczną;

e. edukację prawną;

f. działania interwencyjne

Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna obejmuje wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczych jednostek organizacyjnych systemu oświaty *(Rozdział 3,art.19)*

- Definicje zawarte w Ustawie:

a. narkomania – stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich;
b. osoba zagrożona uzależnieniem – osobę, u której zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza duże prawdopodobieństwo powstania uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo osoba sporadycznie używającą środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych;
c. osoba uzależniona – osobę, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych albo używania ich w celach medycznych znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji;
d. substancja psychotropowa – każdą substancję pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działającą na ośrodkowy układ nerwowy, określoną w wykazie substancji psychotropowych stanowiącym załącznik nr 2 do ustawy;
e. środek odurzający – każda substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego działająca na ośrodkowy układ nerwowy, określona w wykazie środków odurzających stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy;
f. środek zastępczy – produkt zawierający co najmniej jedną nową substancję psychoaktywną lub inną substancję o podobnym działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja psychotropowa, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów;
g. uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychotropowych – zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem;
h. używanie szkodliwe – używanie substancji psychoaktywnej powodujące szkody somatyczne lub psychiczne, włączając upośledzenie sądzenia lub dysfunkcyjne zachowanie, które może prowadzić do niesprawności lub mieć niepożądane następstwa dla związków z innymi ludźmi;

i. używanie środka odurzającego, substancji psychotropowej, środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej – wprowadzanie do organizmu człowieka środka odurzającego, substancji psychotropowej, środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej, niezależnie od drogi podania;

5. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości:

- Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym *(Rozdział I art.5)*

- Definicje zawarte w Ustawie:

a. napojem alkoholowym w rozumieniu niniejszej ustawy jest produkt przeznaczony do spożycia zawierający alkohol etylowy pochodzenia rolniczego w stężeniu przekraczającym 0,5% objętościowych alkoholu;

b. stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

1) stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo

2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm3;

c. stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo

2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm3;

- Osoba małoletnia doprowadzona do izby wytrzeźwień, placówki lub jednostki Policji może być zwolniona, niezwłocznie po udzieleniu jej niezbędnych świadczeń zdrowotnych, na pisemny wniosek rodziców lub opiekunów.

6. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu:

- Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:

1) ochrona prawa osób niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, pary z papierosów elektronicznych i substancji uwalnianych za pomocą nowatorskich wyrobów tytoniowych;

2) promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu palenia papierosów, używania innych wyrobów tytoniowych oraz palenia papierosów elektronicznych;

2a) działalność wychowawcza i informacyjna; *(art.3)*

- Zabrania się palenia wyrobów tytoniowych na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty *(art.5).*

- Zabrania się reklamy wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, pojemników zapasowych lub rekwizytów tytoniowych i promocji wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, pojemników zapasowych lub rekwizytów tytoniowych oraz reklamy i promocji produktów imitujących te wyroby, lub symboli związanych z używaniem tytoniu, wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych w szkołach *(art.8).*

- Kto pali wyroby tytoniowe, nowatorskie wyroby tytoniowe lub papierosy elektroniczne wbrew postanowieniom art. 5, podlega karze grzywny do 500 zł. *(art.13).*

7. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego:

- Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;

2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;

3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji *(Rozdział I art.2)*

- Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego są podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego. Obejmują one w szczególności: stosowanie zasad ochrony zdrowia psychicznego w pracy szkół*(Rozdział I art.4.*

8. Zadania szkoły wynikające z Ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami (*art.2 pkt 4)***:**

1. Opieka zdrowotna nad uczniami realizowana w szkole ma na celu ochronę zdrowia uczniów, kształtowanie postaw prozdrowotnych oraz odpowiedzialności za własne zdrowie poprzez:

- działania na rzecz zachowania zdrowia oraz zapobiegania powstawaniu lub rozwojowi chorób, w tym chorób zakaźnych;

- wczesne wykrywanie problemów zdrowotnych i czynników ryzyka;

- edukację zdrowotną i promocję zdrowia, w tym aktywności fizycznej i sportu oraz prawidłowego żywienia;

- udzielanie pierwszej pomocy w rozumieniu art. 3 pkt 7 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym: pierwsza pomoc – zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego (stan polegający na nagłym lub przewidywanym w krótkim czasie pojawieniu się objawów pogarszania zdrowia, którego bezpośrednim następstwem może być poważne uszkodzenie funkcji organizmu lub uszkodzenie ciała lub utrata życia, wymagający podjęcia natychmiastowych medycznych czynności ratunkowych i leczenia) wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia, w tym również z wykorzystaniem wyrobów medycznych i wyposażenia wyrobów medycznych.

III. Ogólne zasady dotyczące profilaktyki trudności wychowawczych, demoralizacji dzieci i młodzieży

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali (przemoc rówieśnicza), korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia i uwodzenie, pornografia, nieprawidłowe zachowania psychoseksualne, czyn karalny dokonany przez ucznia. Zagrożeniom w szkole zwykle towarzyszą poprzedzające je lub towarzyszące im widoczne symptomy zachowań uczniów, na podstawie których można je rozpoznać. Ofiary negatywnych działań w szkole zwykle skarżą się na bóle głowy czy brzucha lub na brak apetytu. Często pojawia się u nich niechęć do chodzenia do szkoły (wagary) lub całkowita absencja.

W rodzinie występują agresja wobec rodzeństwa i rodziców, widoczny niepokój, rozdrażnienie lub lękowe reagowanie na różne sytuacje. Uczniowie tacy izolują się i szukają samotności. Odbija się to negatywnie na ich wynikach w nauce. Nauczyciele i rodzice powinni zauważyć te zachowania i rozpocząć wyjaśnianie ich przyczyn. Należy pamiętać, że uczniowie na ogół ukrywają, iż stali się ofiarami czynów zabronionych, wstydzą się, nie chcą martwić nauczycieli lub rodziców. Niekiedy przypisują sobie winę za to, co ich spotkało.

Niewłaściwe zachowania uczniów stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa w szkole mają wiele przyczyn:

1. Uwarunkowania osobowościowe sprawcy – np. zaburzenia rozwoju emocjonalnego, słabo rozwinięte kompetencje społeczne, nieumiejętność radzenia sobie z problemami w sposób konstruktywny; wpływ środowiska pozaszkolnego – otoczenia ucznia, uwarunkowań społeczno-rodzinnych.
2. Wpływ telewizji, internetu, gier komputerowych.
3. Oddziaływanie środowiska szkolnego: konflikty między rówieśnikami, negatywna dominacja starszych kolegów, próba zdobycia kontroli nad rówieśnikami, chęć imponowania, wyróżnienia się wśród społeczności szkolnej.
4. Funkcjonowanie szkoły – duża liczba uczniów, hałas, anonimowość uczniów, brak współpracy z rodzicami, policją, nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego uczniów czy brak zajęć pozalekcyjnych.
5. Błędy popełnianie przez nauczycieli w procesie kształcenia, wychowania i opieki – brak dbałości o pozytywny klimat w klasie, problemy w komunikacji z uczniem, niereagowanie na zachowania niewłaściwe.

Źródłem problemów w szkole może być też zestresowany i przemęczony nauczyciel,

niepotrafiący poradzić sobie z agresją dzieci. Zagrożenia wynikające z niewłaściwego funkcjonowania uczniów przejawiają się jako:

1. Systematyczne dokuczanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, przezywanie, robienie sobie żartów, bicie, popychanie i kopanie.
2. Dominacja nad innymi, chęć podporządkowania ich sobie, używanie gróźb i siły.
3. Spadek zainteresowania szkołą.
4. Niechęć do podejmowania aktywności na rzecz społeczności lokalnej.
5. Niekontrolowane wybuchy gniewu, impulsywność.
6. Nastawienie „na nie ” i agresja wobec dorosłych (w tym nauczycieli).
7. Brak poczucia winy i wstydu, a nawet zadowolenie z własnych negatywnych zachowań.
8. Zachowania aspołeczne: kradzież, wandalizm, picie alkoholu, przyjmowanie narkotyków.
9. Agresja w stosunku do zwierząt.
10. Fascynacja sytuacjami ukazującymi sceny przemocy, inicjowanie rozmów na tematy związane z używaniem niebezpiecznych narzędzi.
11. Ekspresja wyrażana w pracach szkolnych, ukierunkowana na zjawiska związane z przemocą, prace plastyczne obrazujące sceny agresji.
12. Nadmierne zainteresowanie funkcjonowaniem grup przestępczych (próby nawiązania kontaktu).
13. Rozmowy na tematy związane z bronią, przynoszenie na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi (m.in. noży, broni palnej, materiałów wybuchowych).

Przyczyną zagrożeń mogą być niewłaściwe postawy i zachowania nauczycieli, takie jak:

1. Drwina i złośliwość wobec uczniów.
2. Wywieranie presji psychicznej, ośmieszanie, lekceważenie uczniów.
3. Agresja słowna – dokuczanie, wyśmiewanie.
4. Naruszanie nietykalności cielesnej.
5. Groźby w stosunku do ucznia.
6. Źle rozumiana solidarność zawodowa – nauczyciele bronią siebie nawzajem, by zachować dobre imię, nie ujawniając przypadków niewłaściwego traktowania ucznia przez innych nauczycieli.

Rekomendowane działania w szkole

1. Każdy sygnał świadczący o zaistnieniu zagrożenia należy traktować z powagą i przeciwdziałać mu na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
2. Należy dać uczniowi możliwość poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej

sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.

3. Należy zawsze wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.

4. W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, we współpracy z ekspertami i specjalistami, należy informować uczniów o konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole, jak i poza nią.

5. Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki – klimat społeczny – poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.

6. Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowaniu pozytywnych relacji w klasie.

7. Należy budować dobre relacje nauczyciela z uczniami, np.: jasno określać zasady pracy i wymagania wobec uczniów, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.

8. Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych, przeciwdziałania im i usuwania ich oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.

9. Niezbędna jest edukacja, kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców w zakresie rozwiązywania problemów.

10. Należy organizować w szkole zajęcia profilaktyczne dla rodziców.

Szczegółowe wytyczne dla nauczycieli:

1. Wychowawca, we współpracy z nauczycielami i pedagogiem szkolnym, przeprowadza diagnozę problemów szkolnych i wychowawczych przejawianych przez uczniów w klasie.

2. Zadaniem nauczycieli jest rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych i trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły – postępowanie zgodnie z procedurą organizowania i udzielani pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

4. Wychowawca, we współpracy z nauczycielami i pedagogiem szkolnym dokonuje oceny sytuacji wychowawczej w klasie i efektywności udzielanej uczniom pomocy dwa razy w półroczu.

5. Pedagog szkolny prowadzi dokumentację dotyczącą uczniów przejawiających trudności wychowawcze, zagrożonych demoralizacją, zdemoralizowanych.

6. Program wychowawczo - profilaktyczny uwzględnia współczesne zagrożenia i przeciwdziałanie im. /należy dokonać diagnozy w tym zakresie – odpowiedzialny Zespół Wychowawczy/

7. Konieczna jest ścisła współpraca z rodzicami/prawnymi opiekunami w zakresie działań wychowawczych, zapobiegawczych, prozdrowotnych, interwencyjnych.

8. Nauczyciele zachęcają uczniów do aktywnego udziału w zajęciach pozalekcyjnych umożliwiających alternatywne wobec zachowań ryzykownych, zaspokajanie potrzeb psychicznych i społecznych.

9. Każdy nauczyciel stara się indywidualizować pracę z uczniami, wspierać ich w rozwoju psychicznym i społecznym, zachęcać i motywować do dbałości o własne zdrowie, bezpieczeństwo, rozwój.

10. Każdy nauczyciel w ramach własnego doskonalenia podejmuje działania mające na celu podniesienie poziomu wiedzy z zakresu problematyki pracy z dzieckiem sprawiającym trudności edukacyjne, wychowawcze, zagrożonym różnymi formami demoralizacji.

IV. Ogólne zasady postępowania w przypadku ucznia z chorobą przewlekłą

1. Dziecko przewlekle chore w szkole

Choroba przewlekła to proces patologiczny trwający ponad 4 tygodnie, cechujący się brakiem nasilonych objawów chorobowych. Długotrwała choroba i częste hospitalizacje mogą okresowo uniemożliwiać choremu dziecku przebywanie w grupie rówieśników, a także zaspokajanie wielu ważnych potrzeb psychicznych, fizycznych i społecznych. Przeciwdziałanie niekorzystnym skutkom choroby przewlekłej, polega między innymi na udzielaniu dziecku i jego rodzinie pomocy w budowaniu nowej koncepcji życia z chorobą i pomimo choroby. Odbudowa poczucia bezpieczeństwa jest jednym z najważniejszych zadań osób pomagających choremu dziecku i jego rodzinie. Dziecko może czuć się mniej bezradne i zagubione, gdy ma okazję do odnoszenia sukcesów i poradzenia sobie z trudnymi sytuacjami.

Zatem dostrzeganie i eksponowanie osiągnięć dziecka, chwalenie go za nie i nagradzanie jest jednym z kierunków pomagania mu w pokonywaniu poczucia bezradności. Drugi ważny kierunek to uczenie dziecka nowych umiejętności- zarówno tych przydatnych w pokonywaniu trudności związanych z chorowaniem, jak i tych otwierających mu nowe, wolne od ograniczeń pola aktywności, poszerzających jego „obszar wolności". Szkoła pełni w życiu chorego dziecka szczególną rolę. Jest to miejsce, w którym może się ono uczyć i bawić, rozwijać swoje zdolności i umiejętności, może przeżywać radość i dumę ze swojej aktywności, a także budować dobre relacje z innymi dziećmi. Obecność przyjaznych nauczycieli i rówieśników jest bardzo ważna dla prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego chorego dziecka.

Niezwykle ważne jest przekazanie nauczycielom informacji o wpływie choroby dziecka na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne ucznia. Niektóre leki mogą działać pobudzająco a inne usypiająco. Może to mieć wpływ na zachowanie się dziecka lub możliwość efektywnego uczenia się. Dzięki informacjom od rodziców i lekarzy, nauczyciel może poznać chorobę dziecka w takim zakresie, aby w razie potrzeby, w odpowiednim czasie, udzielić mu niezbędnej pomocy i wsparcia oraz zapewnić bezpieczne warunki na terenie szkoły. Także dostosować sposoby komunikowania się oraz sposoby i formy nauczania do potrzeb i aktualnych możliwości chorego dziecka. Wzajemne kontakty pomiędzy szkołą i rodzicami powinny być stałe i systematyczne, oparte na zaufaniu, spokojnej, wzajemnej wymianie informacji oraz współpracy i zrozumieniu.

Główne sposoby pomocy przewlekle choremu dziecku możliwe do zrealizowania na terenie szkoły:

1. zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego,

2. pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie nowych umiejętności,
3. budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych,
4. przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi,
5. traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy,
6. uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego,
7. uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów,
8. motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi,
9. rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka,
10. dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągania sukcesów,
11. motywowanie do aktywności.

UCZEŃ PRZEWLEKLE CHORY I JEGO RODZICE POWNINNI UZYSKAĆ WSPARCIE SZKOŁY NA TRZECH POZIOMACH:

- poziom edukacyjny – dostosowanie procesu edukacyjnego do indywidualnych możliwości i potrzeb, czyli organizacja nauki zgodnie z indywidualnymi zaleceniami, ograniczeniami i możliwościami, modyfikacja treści programowych zgodnie z wydolnością fizyczną i wysiłkową ucznia, dostosowanie tempa pracy do indywidualnej wydolności fizycznej i psychicznej ucznia, stosowanie metod i oddziaływań o charakterze terapeutycznym
- poziom wychowawczy – sprzyjający integracji ucznia z grupą rówieśniczą – uczestnictwo w życiu klasy, szkoły
- wsparcie emocjonalne – to głównie działania podtrzymujące, towarzyszenie w trudnościach, wysłuchanie, cierpliwość, poświęcenie uwagi, życzliwość, zrozumienie, modyfikacja zachowania wobec ucznia chorego stosownie do jego wieku i potrzeb.

GŁÓWNE SPOSOBY POMOCY PRZEWLEKLE CHOREMU DZIECKU MOŻLIWE DO ZREALIZOWANIA NA TERENIE SZKOŁY :

- Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego oraz zaufania do grupy i nauczyciela.
- Pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie samodzielności oraz nowych umiejętności.
- Budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji w zespole klasowym, zapobieganie konfliktom.
- Przygotowanie dzieci zdrowych na spotkanie chorego kolegi, pomoc w akceptacji ewentualnych odmienności.
- Poinstruowanie uczniów, jak należy chronić chorego kolegę i w jaki sposób można mu pomagać.

- Traktowanie chorego ucznia jako pełnoprawnego członka zespołu klasowego, na równi z innymi uczniami, z takimi samymi prawami i obowiązkami.
- Motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi. Wzmacnianie poczucia własnej wartości.
- Rozwijanie zainteresowań, talentów, samodzielności.
- Dostarczanie wielu różnorodnych możliwości do działania i osiągania sukcesów.
- Motywowanie do aktywności – dostarczanie wzmocnień i gratyfikacji poprzez chwalenie, nagradzanie, akceptowanie sukcesów i mocnych stron, a także eksponowanie tych dyspozycji ucznia, które mogą zwiększyć jego atrakcyjność w grupie.
- Pomoc w nadrabianiu zaległości szkolnych, dostosowanie wymagań do aktualnych możliwości psychofizycznych ucznia.
- Zapewnienie dziecku wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w razie potrzeby pomocy socjalnej.
- Stała współpraca z rodzicami

2. Dziecko z astmą

Astma oskrzelowa jest najczęstszą przewlekłą chorobą układu oddechowego u dzieci. Istotą astmy jest przewlekły proces zapalny toczący się w drogach oddechowych, który prowadzi do zwiększonej skłonności do reagowania skurczem na różne bodźce i pojawienia się objawów choroby. Jednym z podstawowych objawów jest duszność jako subiektywne uczucie braku powietrza spowodowane trudnościami w jego swobodnym przechodzeniu przez zwężone drogi oddechowe. Gdy duszność jest bardzo nasilona możemy zauważyć, że usta dziecka a także inne części ciała są zasinione. Konsekwencją zwężenia oskrzeli jest pojawienie się świszczącego oddechu. Częstym objawem astmy oskrzelowej jest kaszel. Najczęściej jest to kaszel suchy, napadowy, bardzo męczący. Zaostrzenie astmy może być wywołane przez: kontakt z alergenami, na które uczulone jest dziecko, kontakt z substancjami drażniącymi drogi oddechowe, wysiłek fizyczny, zimne powietrze, dym tytoniowy, infekcje.

POSTĘPOWANIE:

1. W przypadku wystąpienia duszności należy podać dziecku wziewny lek rozkurczający oskrzela zgodnie z zaleceniem lekarza.
2. W przypadku objawów ciężkiej duszności należy podać jednocześnie 2 dawki leku w aerozolu w odstępie 10-20 sekund.
3. Po wykonaniu 1 pierwszej inhalacji należy powiadomić rodziców dziecka o wystąpieniu zaostrzenia.
4. W przypadku duszności o dużym nasileniu powinno się wezwać Pogotowie Ratunkowe. W

czasie oczekiwania na przyjazd karetki pogotowia dziecko wymaga ciągłego nadzoru osoby dorosłej.

5. Dodatkowo bardzo ważne jest zapewnienie dziecku spokoju oraz odizolowanie od osób trzecich.

NAKAZY:

1. Częste wietrzenie sal lekcyjnych.

2. Dziecko, które ma objawy po wysiłku, powinno przed lekcją wychowania fizycznego przyjąć dodatkowy lek.

3. Ćwiczenia fizyczne należy zaczynać od rozgrzewki.

4. W przypadku wystąpienia u dziecka objawów duszności należy przerwać wykonywanie wysiłku i pozwolić dziecku zażyć środek rozkurczowy.

ZAKAZY:

1. Chorzy uczniowie nie powinni uczestniczyć w pracach porządkowych.

2. W okresie pylenia roślin dzieci z pyłkowicą nie mogą ćwiczyć na wolnym powietrzu oraz nie powinny uczestniczyć w planowanych wycieczkach poza miasto

3. Astma oskrzelowa wyklucza biegi na długich dystansach, wymagających długotrwałego, ciągłego wysiłku.

3. W klasach, gdzie odbywają się lekcje nie powinno być zwierząt futerkowych.

OGRANICZENIA :

1. Uczeń z astmą może okresowo wymagać ograniczenia aktywności fizycznej i dostosowania ćwiczeń do stanu zdrowia.

2. Dziecko uczulone na pokarmy powinno mieć adnotacje od rodziców, co może jeść w sytuacjach, które mogą wywołać pojawienie się objawów uczulenia.

OBSZARY DOZWOLONE I WSKAZANE DLA DZIECKA

1. Dzieci chore na astmę powinny uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego. wysportowane dziecko lepiej znosi okresy zaostrzeń choroby.

2. Uczeń z astmą nie powinien być trwale eliminowany z zajęć z wychowania fizycznego.

3. Dzieci z astmą mogą uprawiać biegi krótkie, a także gry zespołowe.

4. Dzieci z astmą mogą uprawiać gimnastykę i pływanie.

5. Dzieci z astmą mogą uprawiać większość sportów zimowych. Bardzo ważny jest dobry kontakt szkoły z rodzicami, po to, aby wspólnie zapewnić dziecku bezpieczne warunki nauki i pobytu w szkole. Pozwoli to zmniejszyć nadopiekuńczość rodziców a dziecku rozwijać samodzielność i zaufanie do własnych możliwości i umiejętności. Tylko współdziałanie

szkoły z rodzicami i lekarzem prowadzącym pomoże prawidłowo funkcjonować dziecku z astmą oskrzelową w środowisku, gdzie spędza wiele godzin w ciągu dnia.

3. Dziecko z cukrzycą

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych charakteryzujących się hiperglikemią (wysoki poziom glukozy we krwi – większy od 250mg%). Obecnie w Polsce wśród dzieci i młodzieży dominuje cukrzyca typu 1 – ten typ cukrzycy ma podłoże genetyczne i autoimmunologiczne. Cukrzyca nie jest chorobą zakaźną, nie można się nią zarazić przez kontakt z osobą chorą. Najczęstsze objawy to wzmożone pragnienie, częste oddawanie moczu oraz chudnięcie. W chwili obecnej, w warunkach pozaszpitalnych, jedynym skutecznym sposobem podawania insuliny jest wstrzykiwanie jej do podskórnej tkanki tłuszczowej (za pomocą pena, pompy). Cukrzyca nie jest chorobą, która powinna ograniczać jakiekolwiek funkcjonowanie ucznia, tylko wymaga właściwej samokontroli i obserwacji. Ćwiczenia fizyczne, sport i rekreacja połączone z ruchem są korzystne dla dzieci chorych na cukrzycę. Wspierają prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny, pomagają rozwijać samodyscyplinę, gratyfikują, dają przyjemność i satysfakcję. Najważniejszym problemem przy wykonywaniu wysiłku fizycznego u dzieci z cukrzycą jest ryzyko związane z wystąpieniem hipoglikemii (niedocukrzenia stężenie glukozy we krwi mniejsze niż 60 mg%).

Do działań w ramach samokontroli należą: badanie krwi i moczu, zapisywanie wyników badań, prawidłowa interpretacja wyników badań, prawidłowe komponowanie posiłków, prawidłowe i bezpieczne wykonywanie wysiłku fizycznego, obserwacja objawów jakie pojawiają się przy hipoglikemii i hiperglikemii. W każdej szkole powinien znajdować się „kącik" dla ucznia z cukrzycą, czyli ustronne miejsce, w którym dziecko z cukrzycą będzie mogło spokojnie, bezpiecznie i higienicznie wykonać badanie krwi oraz wykonać wstrzyknięcia insuliny.

OBJAWY HIPOGLIKEMII – niedocukrzenia:

1. Bladość skóry, nadmierna potliwość, drżenie rąk.
2. Ból głowy, ból brzucha.
3. Szybkie bicie serca.
4. Uczucie silnego głodu/wstręt do jedzenia.
5. Osłabienie, zmęczenie
6. Problemy z koncentracją, zapamiętywaniem.
7. Chwiejność emocjonalna, nietypowe zachowanie dziecka.
8. Napady agresji lub wesołkowatości.
9. Ziewanie/senność.

10. Zaburzenia mowy, widzenia i równowagi.

11. Zmiana charakteru pisma.

12. Uczeń nielogicznie odpowiada na zadawane pytania.

13. Kontakt ucznia z otoczeniem jest utrudniony lub traci przytomność.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII LEKKIEJ – dziecko jest przytomne, w pełnym kontakcie, współpracuje z nami, spełnia polecenia:

1. Sprawdzić poziom glukozy we krwi potwierdzając niedocukrzenie.

2. Podać węglowodany proste (sok owocowy, coca-cola, cukier spożywczy rozpuszczony w wodzie lub herbacie, glukoza w tabletkach, płynny miód.

NIE WOLNO: Zastępować węglowodanów prostych słodyczami zawierającymi tłuszcze, jak np. czekolada, ponieważ utrudniają one wchłanianie glukozy z przewodu pokarmowego).

3. Ponownie oznaczyć glikemię po 10-15 minutach.

4. Zawsze należy dążyć do ustalenia przyczyny niedocukrzenia.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII ŚREDNIO – CIĘŻKIEJ – dziecko ma częściowe zaburzenia świadomości, pozostaje w ograniczonym kontakcie z nami, potrzebuje 3 bezwzględnej pomocy osoby drugiej:

1. Oznaczyć glikemię i potwierdzić niedocukrzenie.

2. Jeżeli dziecko może połykać podać do picia płyn o dużym stężeniu cukru (np. 3-5 kostek cukru rozpuszczonych w ½ szklanki wody, coli, soku).

3. Jeżeli dziecko nie może połykać postępujemy tak jak w przypadku glikemii ciężkiej.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII CIĘŻKIEJ – dziecko jest nieprzytomne, nie ma z nim żadnego kontaktu, nie reaguje na żadne bodźce, może mieć drgawki.

Dziecku, które jest nieprzytomne NIE WOLNO podawać niczego do picia ani do jedzenia do ust!!!

1. Układamy dziecko na boku.

2. Wstrzykujemy domięśniowo glukagon, jest to zastrzyk ratujący życie.

3. Wzywamy pogotowie ratunkowe.

4. Kontaktujemy się z rodzicami dziecka.

5. Dopiero gdy dziecko odzyska przytomność (po podaniu glukagonu powinno odzyskać przytomność po kilkunastu minutach) i jeżeli dziecko będzie w dobrym kontakcie można mu podać węglowodany doustnie (sok, cola, tabl. glukozy).

U dzieci leczonych pompą:

1. Zatrzymaj pompę.

2. Potwierdź hipoglikemię.

3. Jeżeli dziecko jest przytomne podaj węglowodany proste.
4. Odczekaj 10-15 minut i zbadaj ponownie poziom glukozy we krwi, jeżeli nie ma poprawy podaj ponownie cukry proste.
5. Jeżeli objawy ustąpią i kontrolny pomiar glikemii wskazuje podnoszenie się stężenia glukozy, włącz pompę i podaj kanapkę lub inne węglowodany złożone.
6. Jeżeli dziecko jest nieprzytomne lub ma drgawki połóż je w pozycji bezpiecznej, podaj domięśniowo zastrzyk z glukagonu i wezwij karetkę pogotowia. Po epizodzie hipoglikemii nie zostawiaj dziecka samego! Dziecko nie może podejmować wysiłku fizycznego dopóki wszystkie objawy hipoglikemii nie ustąpią!

OBJAWY HIPERGLIKEMII

1. Wzmożone pragnienie, potrzeba częstego oddawania moczu.
2. Rozdrażnienie, zaburzenia koncentracji.
3. Złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia. Jeżeli do ww. objawów dołączą: ból głowy, ból brzucha, nudności i wymioty, ciężki oddech. może to świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej. Należy wtedy bezzwłocznie:
4. Zbadać poziom glukozy.
5. Skontaktować się z rodzicami lub wezwać pogotowie.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPERGLIKEMII

1. Podajemy insulinę (tzw. dawka korekcyjna),
2. Uzupełniamy płyny (dziecko powinno dużo pić, przeciętnie 1litr w okresie 1,5-2 godz., najlepszym płynem jest niegazowana woda mineralna),
3. Samokontrola (badanie moczu na obecność cukromoczu i ketonurii, po około 1 godz. Należy dokonać kontrolnego pomiaru glikemii),
4. W razie stwierdzenia hiperglikemii dziecko nie powinno jeść, dopóki poziom glikemii nie obniży się.

Niezbędnik szkolny, czyli co uczeń z cukrzycą zawsze powinien mieć ze sobą w szkole:

1. Pen – „wstrzykiwacz” z insuliną.
2. Pompę insulinową, jeżeli jest leczone przy pomocy pompy.
3. Nakłuwacz z zestawem igieł.
4. Glukometr z zestawem pasków oraz gazików.
5. Plastikowy pojemnik na zużyte igły i paski.
6. Drugie śniadanie lub dodatkowe posiłki przeliczone na wymienniki np. przeznaczone na „zabezpieczenie” zajęć wf w danym dniu.

7. Dodatkowe produkty – soczek owocowy, tabletki z glukozą w razie pojawienia się objawów hipoglikemii.
8. Telefon do rodziców.
9. Informację w postaci kartki lub bransoletki na rękę, która informuje, że dziecko choruje na cukrzycę.
10. Glukagon (zestaw w pomarańczowym pudełku).

Szkolny kodeks praw dziecka z cukrzycą – każdemu dziecku z cukrzycą typu 1 należy zapewnić w szkole:

1. Możliwość zmierzenia poziomu glukozy na glukometrze w dowolnym momencie – także w trakcie trwania lekcji.
2. Możliwość podania insuliny.
3. Możliwość zmiany zestawu infuzyjnego w przypadku leczenia osobista pompą insulinową w odpowiednich warunkach zapewniających bezpieczeństwo i dyskrecję.
4. Właściwe leczenie niedocukrzenia zgodnie ze schematem ustalonym z pielęgniarką szkolną i rodzicami dziecka.
5. Możliwość spożycia posiłków o określonej godzinie, a jeśli istnieje taka potrzeba, nawet w trakcie trwania lekcji.
6. Możliwość zaspokojenia pragnienia oraz możliwość korzystania z toalety, także w czasie trwania zajęć lekcyjnych.
7. Możliwość uczestniczenia w pełnym zakresie w zajęciach wychowania fizycznego oraz różnych zajęciach pozaszkolnych, np. wycieczkach turystycznych, zielonych szkołach.

4. Dziecko z padaczką

Padaczką określamy skłonność do występowania nawracających, nie prowokowanych napadów. Napadem padaczkowym potocznie nazywamy napadowo występujące zaburzenia w funkcjonowaniu mózgu objawiające się widocznymi zaburzeniami, zwykle ruchowymi. Niekiedy jedynym widocznym objawem napadu są kilkusekundowe zaburzenia świadomości. Napady padaczkowe dzieli się na napady pierwotne uogólnione oraz napady częściowe (zlokalizowane).

Napady pierwotnie uogólnione:

1. Napady nieświadomości, najczęściej kilkusekundowa utrata kontaktu z otoczeniem. Atypowym napadom nieświadomości mogą towarzyszyć mruganie lub gwałtowne ruchy o niewielkim zakresie w obrębie ust.
2. Napady atoniczne – napad spowodowany nagłym i krótkotrwałym obniżeniem napięcia mięśniowego w określonych grupach mięśni.

3. Napady toniczne – występuje głównie u małych dzieci zazwyczaj podczas zasypiania lub budzenia; charakteryzuje się nagłym, symetrycznym wzrostem napięcia mięśni w obrębie kończyn i tułowia.
4. Napady toniczno-kloniczne – w fazie tonicznej dochodzi do nagłej utraty przytomności, skurczu mięśni, zatrzymania oddechu; faza kloniczna charakteryzuje się rytmicznymi, gwałtownymi skurczami mięśni kończyn i tułowia, następnie przechodzi w kilkuminutową śpiączkę.
5. Napady kloniczne – napady głównie u niemowląt i małych dzieci, częściej w przebiegu gorączki, cechują je symetryczne skurcze mięśni kończyn występujące seriami.
6. Napady mioklonicznе – charakteryzują się gwałtownymi synchronicznymi skurczami mięśni szyi, obręczy barkowej, ramion i ud przy względnie zachowanej świadomości chorego.
Napady częściowe:
1. Napady częściowe z objawami prostymi –świadomość w czasie napadów jest na ogół zachowana, zwykle napady dotyczą określonej okolicy np. ręki lub ust.
2. Napady częściowe z objawami złożonymi – niektórym napadom mogą towarzyszyć zaburzenia świadomości o charakterze omamów i złudzeń; pacjent ma wrażenie, że już znajdował się w danej sytuacji życiowej lub przeciwnie, że nie zna sytuacji i przedmiotów, z którymi w rzeczywistości się już stykał, do tego typu napadów zaliczane są także napady psychoruchowe z towarzyszącymi im różnymi automatyzmami (cmokanie), u dzieci mogą niekiedy występować napady nietypowe, manifestujące się klinicznie bólami brzucha, głowy, omdleniami, napadami lęku itp.
3. Napady częściowe wtórnie uogólnione – rozpoczyna się zwykle od napadowych mioklonicznych lub klonicznych skurczów ograniczonych do określonych grup mięśni, aby następnie rozprzestrzenić się i doprowadzić do wtórnie uogólnionego napadu toniczno-klonicznego (tzw. napadu dużego).

Zespoły padaczkowe wieku dziecięcego: zespół Westa, zespół Lennoxa-Gastauta, dziecięca padaczka nieświadomości (piknolepsja), padaczka Rolanda, młodzieńcza padaczka nieświadomości, zespół Janza, padaczka odruchowa, omdlenia odruchowe, napady rzekomopadaczkowe.

Leczenie padaczki jest procesem przewlekłym, wymaga systematycznego, codziennego podawania leków. Nagłe przerwanie leczenia, pominięcie którejś dawki, może zakończyć się napadem lub stanem padaczkowym. Z tego powodu tak ważne jest aby pacjent

mógł systematycznie przyjmować leki. W trakcie włączania leczenia lub jego modyfikacji dziecko może wykazywać objawy senności, rozdrażnienia, zawrotów głowy.

W RAZIE WYSTĄPIENIA NAPADU NALEŻY :

1. Przede wszystkim zachować spokój.
2. Ułożyć chorego w bezpiecznym miejscu w pozycji bezpiecznej, na boku.
3. Zabezpieczyć chorego przed możliwością urazu w czasie napadu – zdjąć okulary, usunąć z ust ciała obce, podłożyć coś miękkiego pod głowę.
4. Asekurować w czasie napadu i pozostać z chorym do odzyskania pełnej świadomości.

NIE WOLNO

1. Podnosić pacjenta.
2. Krępować jego ruchów.
3. Wkładać czegokolwiek między zęby lub do ust.

Pomoc lekarska jest potrzebna, jeżeli był to pierwszy napad w życiu lub napad trwał dłużej niż 10 minut albo jeśli po napadzie wystąpiła długo trwająca gorączka, sugerująca zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Dzieciom chorym na padaczkę trudniej jest wykorzystać w pełni swoje możliwości edukacyjne z przyczyn medycznych i społecznych. Narażone są na wyższy poziom stresu wynikający z obawy przed napadem i komentarzami, stąd też częściej występują u nich cechy zespołu nadpobudliwości psychoruchowej, trudności w czytaniu i pisaniu oraz inne trudności szkolne. W razie narastających trudności szkolnych, trzeba zapewnić dziecku możliwość douczania, zorganizować odpowiednio czas na naukę, z częstymi przerwami na odpoczynek, modyfikować i zmieniać sposoby przyswajania wiadomości szkolnych. Nie należy z zasady zwalniać dziecka z zajęć wychowania fizycznego ani z zabaw i zajęć ruchowych w grupie rówieśników. Należy jedynie dbać o to, aby nie dopuszczać do nadmiernego obciążenia fizycznego i psychicznego. Gdy zdarzają się napady, dziecko powinno mieć zapewnioną opiekę w drodze do i ze szkoły.

V. Współpraca z instytucjami, organizacjami dotycząca sytuacji trudnych i zagrożeń

1. W zakresie bezpieczeństwa uczniów szkoła na bieżąco współpracuje z instytucjami.

Warunki współpracy obejmują:

1a. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna:

- proces diagnostyczny i postdiagnostyczny /"Procedura organizowania i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej"/,
- organizacja zajęć wychowawczo – profilaktycznych, warsztatów, prelekcji, porad dla uczniów,
- wsparcia dla rodziców w formie prelekcji, warsztatów, mediacji, porad, konsultacji,
- wsparcia dla nauczycieli.

1b. Pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania:

- udzielanie uczniom pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia,
- edukacja, promocja zdrowia.

1c. Komenda Miejska Policji w Dąbrowie Górniczej :

- pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z policją /pedagog szkolny, psycholog, wychowawca/ współpracują ze specjalistą ds. nieletnich i patologii oraz dzielnicowymi: wspólnie ustalają wzajemnie zasady kontaktu, wymieniają informacje i rozwiązują problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów; współpracują w zakresie profilaktyki zagrożeń.
- w ramach współpracy policji ze szkołą organizuje się:

a. spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym,

b. spotkania tematyczne uczniów z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości, zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych, sposobów unikania zagrożeń,

c. informowanie policji o zdarzeniach na terenie szkoły spełniających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży,

- udzielanie przez policję pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych problemów, związanych z zagrożeniem demoralizacją lub demoralizacją uczniów, które zaistniały na terenie szkoły,

- wspólny - szkoły i policji - udział w programach profilaktycznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich,
- zabezpieczenia uroczystości, imprez szkolnych.

1d. Urząd Miasta – Wydział Zdrowia, Polityki Społecznej i Aktywizacji Zawodowej
- finansowanie autorskich programów wychowawczo – profilaktycznych, projektów edukacyjnych, sportowych,
- udział uczniów w imprezach, teatrzykach profilaktycznych.

1e. Straż Miejska, Straż Pożarna
- działania profilaktyczne : prelekcje dla uczniów i rodziców;
- przeprowadzanie akcji dotyczących niebezpieczeństw i zagrożeń czyhających na uczniów; sposobów zapobiegania,
- zabezpieczenia uroczystości szkolnych,
- prelekcje związane z bezpieczeństwem pożarowym.

1f. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- rozpoznanie środowiska ucznia,
- wspieranie rodzin potrzebujących pomocy materialnej, organizowanie pomocy najbardziej potrzebującym,
- działania profilaktyczne, interwencyjne dotyczące zapobiegania demoralizacji, marginalizacji uczniów i ich rodzin /w tym współpraca w ramach kooperacji 3D i zespołów roboczych z procedury niebieskiej karty/.

1g. Sąd Rejonowy, Wydział III Rodzinny i Nieletnich, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
- bieżąca współpraca dotycząca spraw uczniów zagrożonych demoralizacją, zdemoralizowanych,
- bieżąca współpraca dotycząca sytuacji rodzinno – bytowej, wypełniania ról rodzicielskich przez rodziców uczniów, zabezpieczenia dobra dziecka.

1h. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Dąbrowie Górniczej
- ulotki promujące zdrowy styl życia, zapobieganie agresji przemocy, profilaktyka uzależnień,
- udział w programach profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, promujących zdrowy styl życia.

2. Szkoła nawiązuje współpracę z instytucjami wyżej wymienionymi, a także innymi instytucjami i organizacjami z własnej inicjatywy, także z inicjatywy instytucji, organizacji,

zgodnie z działaniami zaplanowanymi w Szkolnym Programie Wychowawczo – Profilaktycznym i w sprawach bieżących.

3. Osobami odpowiedzialnymi za kontakt z wymienionymi instytucjami w zakresie bezpieczeństwa uczniów, a także innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa uczniów są koordynatorzy ds. bezpieczeństwa, we współpracy z Zespołem Wychowawczym.

VI. Zagrożenia zewnętrzne w szkole - procedury reagowania

1. Procedura postępowania w przypadku pożaru w szkole – ogólne wytyczne

1. W niemal każdym przypadku dochodzi do ogłoszenia alarmu i ewakuacji uczniów oraz personelu szkoły:

a. Alarm lokalny w szkole ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia uczniów przebywających na terenie szkoły.

b. Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu należy wykorzystać sygnał alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.

Ważne!

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w przypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

2. Zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole:

a. O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.

b. W sytuacji braku prądu sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego, z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

c. Niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna być realizowana następująco:

- Wybranie numeru odpowiedniej służby:

• policja 997;

• straż pożarna 998;

• pogotowie ratunkowe 999;

• europejski telefon alarmowy (obowiązujący na terenie całej Unii Europejskiej) 112;

• pogotowie energetyczne 991;

• pogotowie gazowe 992;
• pogotowie ciepłownicze 993;
• pogotowie wodno-kanalizacyjne 994;
• wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego 987;
• infolinia policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.
- Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
• rodzaj stwierdzonego zagrożenia;
• nazwa i adres szkoły;
• imię i nazwisko oraz pełniona funkcję;
• telefon kontaktowy;
• zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie.
- Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.
d. Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Wszyscy powinni bezwzględnie podporządkować się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w danym momencie mają zajęcia.
e. Akcją nie może kierować wiele osób, by nie doprowadzić do dezorientacji i wybuchu paniki.
f. Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej najkrótszej drodze ewakuacji z budynku.
g. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
h. Należy poruszać się po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
i. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie z niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są wolne.
j. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki.
k. Jeżeli alarm zostaje ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie natychmiast udają się (jeżeli tylko nie zagraża to ich bezpieczeństwu) pod salę, w której mają mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela przemieszczają się tak, jak to opisano wyżej. Jeżeli nie ma takiej możliwości uczniowie skupiają się wokół najbliżej stojącego nauczyciela.
l. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustaleniu liczby osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia przez wezwane służby

akcji ratunkowej.

3. Najważniejsze zasady, o których powinien pamiętać każdy uczeń i przestrzegać ich od chwili ogłoszenia w szkole alarmu:

a. Słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela.

b. Zachowaj spokój.

c. Po przerwaniu zajęć udaj się wraz z klasą na miejsce zbiórki drogą wskazywaną przez nauczyciela.

d. Pomagaj osobom słabszym.

e. Nie lekceważ zagrożenia nawet wówczas, gdy nie jest ono bezpośrednie.

4. Bezpieczna ewakuacja osób z niepełnosprawnością:

W przypadku osób z niepełnosprawnością bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).

Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

- Wykorzystanie krzesełka– ratownicy umieszczają na nim osobę wymagającą pomocy, a następnie chwytają za nóżki oraz oparcie.
- Chwyt strażacki – ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciskając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, ratowanego kładzie sobie na barkach.
- Chwyt kończynowy – jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwyta go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwyta go pod kolana.
- Chwyt „na barana" – ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obiema rękami za uda.
- Chwyt kołyskowy – klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci.
- Wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału – koc owija się wokół rąk i głowy.
- Ratowanie w sposób umożliwiający ciągnięcie osoby ratowanej po płaskiej, równej powierzchni (szczególnie przydatne przy ewakuacji osób o dużej masie ciała, nieprzytomnych oraz w przestrzeni zadymionej, gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

Próbne ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym – załącznikiem do ogólnej procedury jest: Instrukcja: Plan ewakuacji i zasady postępowania na wypadek zagrożenia życia lub zdrowia uczniów i pracowników.

2. Procedura postępowania w przypadku wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły – postepowanie nauczyciela, współpraca z policją

1. Postępowanie nauczyciela w przypadku wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywnego strzelca:

a. Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) – szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia.

b. Wycisz i uspokój uczniów – wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą przyciągnąć uwagę i sprowokować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.

c. Zaopiekuj się uczniami ze SPE i uczniami, którzy potrzebują pomocy – zwróć szczególną uwagę na uczniów, którzy specyficznie reagują na stres i mogą mieć problem z opanowaniem emocji.

d. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony – niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.

e. Poinformuj policję, wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędne jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.

f. Zasłoń okno, zgaś światło – należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwowanie osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz budynku.

g. Nie przemieszczaj się – przemieszczanie się powoduje hałas lub powstanie cienia, który może zostać zauważony przez napastników.

h. Stań poniżej linii okien, zejdź ze światła drzwi – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.

i. Zejdź z linii strzału, połóż się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu przebijają drzwi i mogą zranić osoby znajdujące się wewnątrz.

j. Jeżeli usłyszysz strzały, nie krzycz – napastnicy, oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi, chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się, czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.

g. Nie otwieraj nikomu drzwi – interweniujące oddziały policji w razie takiej konieczności

same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne (np. dyrektora) do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.

h. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia – celem aktywnego strzelca jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

2. Postepowanie nauczyciela w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

a. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika – wszelkie próby oporu mogą sprowokować napastnika do impulsywnych zachowań lub zostać uznane za akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.

b. Nie udawaj bohatera – osoby stawiające opór napastnikom giną pierwsze.

c. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.

d. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.

e. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego – patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.

f. Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika – odwracanie plecami może zostać uznane za akt agresji bądź lekceważenia, wywołuje złość lub niepokój napastnika.

g. Nie zwracaj na siebie uwagi – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.

h. Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.

i. Nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać uznane za brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.

j. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich upodmiotowienie, co może spowodować łagodniejsze ich traktowanie przez zamachowców.

k. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie może być nietypowe.

l. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.

ł. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty, zapytaj o możliwość np. napicia się wody – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będzie można napić się czy zjeść posiłek.

3. Postępowanie nauczyciela w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

a. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów, bo możesz zostać uznany za terrorystę – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.

b. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi – próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowana jako utrudnianie działania służb lub nawet uznana za akt agresji.

c. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi, najlepiej na wysokości głowy – taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.

d. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom – postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.

e. Odpowiadaj konkretnie na pytania policjantów – nie zmyślaj, jeśli czegoś nie wiesz lub nie pamiętasz, powiedz to wyraźnie; służby interwencyjne potrzebują faktów, żeby uratować ludzkie życie.

f. Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.

g. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami – wszelkie samowolne działania mogą utrudnić akcję ratunkową.

h. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.

i. Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona – w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.

j. Po wydaniu polecenia wyjścia opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku – w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.

l. Nie zatrzymuj się w celu zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

3. Procedura postępowania w przypadku zamachu bombowego – podłożenie ładunku wybuchowego

Ofiarami zamachu bombowego mogą być wszyscy – zarówno „swoi", jak i „obcy", inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie ogromnej ilości produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie: ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

1. Czynności pracownika oświaty po otrzymaniu informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

a. Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów – uzyskane informacje mogą być istotne dla policji w celu identyfikacji sprawcy zagrożenia.

b. Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje – w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.

c. Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie działań – może ona zarządzić ewakuację szkoły.

d. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę wszystkich osób przebywających w szkole przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

e. Nie używaj telefonu komórkowego – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.

f. Wychodząc z sali, sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.

g. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.

h. W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności dzieci i młodzieży oraz pracowników ułatwi zakończenie ewakuacji szkoły.

i. Poinformuj rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

4. Procedura – postępowanie w sytuacji kryzysowej dotyczącej podejrzanego ładunku

Podejrzanym pakunkiem nazywamy przedmiot mogący zawierać ładunek wybuchowy lub nieznaną substancję.

1. Działania nauczyciela w przypadku podejrzenia, że w szkole znajduje się ładunek wybuchowy:

a. Odizoluj miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku – należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.

b. Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku – ładunek wybuchowy może eksplodować w trakcie próby manipulowania nim.

c. Okryj podejrzany pakunek w razie stwierdzenia, że wydobywa się z niego inna substancja (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznanej substancji może ograniczyć jej rozprzestrzenianie się.

d. Poinformuj o zauważeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba ta może zarządzić ewakuację uczniów i wszystkich pracowników szkoły.

e. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi zostać rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę uczniów i wszystkich pracowników szkoły przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

f. Nie używaj telefonu komórkowego – fale emitowane przez telefon komórkowy mogą zainicjować eksplozję ładunku.

g. Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.

h. W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i pracowników szkoły i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności ułatwi zakończenie ewakuacji szkoły.

i. Jeśli jest to możliwe, poinformuj rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu do szkoły – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

2. Instrukcja postępowania w przypadku podejrzenia podłożenia na terenie szkoły ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku:

a. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich wcześniej upoważniona.

b. Otrzymanie informacji telefonicznej o podłożeniu ładunku wybuchowego:
- prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętać jak największą ilość szczegółów,
- zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje,
- poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury,
- po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji,
- nie używać telefonu komórkowego,
- wychodząc z sali, sprawdzić w miarę możliwości, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia,
- bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb,
- w miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi,
- poinformować rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu.
c. Zauważenie podejrzanego pakunku:
- odizolować miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku,
- nie dotykać, nie otwierać i nie przesuwać podejrzanego pakunku,
- okryć pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala),
- poinformować o zauważeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie czynności,
- po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji,
- nie używać telefonu komórkowego,
- bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
- w miejscu ewakuacji policzyć wszystkich uczniów i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi,
- poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.
d. Sposób prowadzenia ewakuacji:
Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.

e. Telefony alarmowe Policja 997; europejski telefon alarmowy 112.

f. Sposób powiadamiania służb:

Wybierz jeden z ww. numerów.

Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:

• *nazwa i adres szkoły*

• *rodzaj stwierdzonego zagrożenia*

• *własne imię i nazwisko oraz pełniona funkcja*

• *telefon kontaktowy*

• *zrealizowane działania.*

Potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.

g. Sposób postępowania z uczniami ze SPE

Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę nad osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie uczniów odpowiadające potrzebom danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.

h. Obowiązki pracowników

• zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;

• branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;

• znajomość sygnału uruchamiającego procedurę;

• posiadanie spisu numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;

• znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;

• znajomość miejsca ewakuacji;

• szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury;

• stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacja kryzysową.

5. Procedura postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej (skażenie chemiczne lub biologiczne)

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku naturalnym lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z zastosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe wypełnione są mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, bruceloza etc.), wirusami (ospa, gorączka krwotoczna, zapalenie mózgu, wirus HIV), toksynami (rycyna, dioksyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

1. Zarządzanie w przypadku sytuacji kryzysowej

Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

2. Obowiązki pracowników:

• zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;

• branie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;

• znajomość sygnału uruchamiającego procedurę;

• posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;

• znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;

• znajomość miejsca ewakuacji.

• szkolenie uczniów w zakresie postępowania w przypadku uruchomienia procedury;

• stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

A. Skażenie otoczenia szkoły (np. pożar opon lub środków chemicznych):

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.

2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.

3. W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.

4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji przez osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
B. Wewnętrzne skażenie budynku szkoły (substancje toksyczne, np. gazy, mogą być lżejsze od powietrza (amoniak, chlor) lub cięższe od powietrza – np. tlenek węgla, azot):
1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające wewnątrz ewakuować z budynku szkoły.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły otworzyć okna, drzwi, otwory wentylacyjne, włączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wchodzić do pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

C. Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się:

1. Powstrzymać się od dotykania i wąchania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka i powinny znajdować się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru w czasie przedmiotowego zagrożenia; rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.
7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją, i włożyć je do plastikowego worka.
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policji, straży pożarnej, wyspecjalizowanej jednostki zwalczania skażeń i zakażeń.
10. Sporządzić listę osób (imię, nazwisko), które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej; listę przekazać policji.
11. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
12. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
13. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.

14. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

D. Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań:

1. Powstrzymać się od dotykania i wąchania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
3. Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.
6. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
7. Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

6. Procedura postepowania przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (epidemia, kataklizm)

Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej. W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej. W czasie stanu klęski żywiołowej właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia.

Dyrektor szkoły, jego zastępca lub osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły postępuje zgodnie z uzyskanymi wytycznymi, które są mu przekazywane przez właściwy organ – wprowadzone zostają procedury obowiązujące na czas epidemii, pandemii, kataklizmu.

VII. Zagrożenia wewnętrzne w szkole - procedury reagowania w razie wystąpienia sytuacji trudnych i zagrożeń

1. Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania ucznia w szkole lub przypadku tzw. fali (przemocy rówieśniczej)

1. Celem uruchomienia procedury jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na jej terenie zachowań agresywnych, tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub wobec nauczyciela.
2. Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych krokach decyduje dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami podejmowanymi w trakcie realizacji procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
3. Sposób postępowania

a. Agresja fizyczna

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany, jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom zdarzenia, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o rozdzielenie bijących się uczniów i uniemożliwienie im dalszego kontaktu.
- W przypadku zagrożenia życia (gdy osoba poszkodowana jest nieprzytomna) pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
- Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice/opiekunowie prawni poszkodowanego.
- Pedagog/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami/opiekunami prawnymi obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę.
- Sposób postępowania:

• Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić specjalistycznej pomocy ofierze przemocy oraz wskazać, jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.
• Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami zdarzenia, wyjaśnić im pojęcia: emocje, agresja, przemoc, przypomnieć normy postępowania i sposoby reagowania.
• Należy ustalić działania w podobnych przypadkach oraz zweryfikować stosowane w szkole narzędzia i metody pracy wychowawczej, opiekuńczej i profilaktycznej.
• W przypadku przeprowadzenia przez agresora kolejnych ataków – z widocznymi skutkami pobicia – szkoła kieruje sprawę na policję, od której postępowania zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
b. Agresja słowna
- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
- Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa.
- Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza z uczniem rozmowę mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowy z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
- Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowy ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, uzgadnia wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
- O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy specjalistycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.
- Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami zdarzenia, wyjaśnić im pojęcia: emocje, agresja, przemoc, przypomnieć normy postępowania i sposoby reagowania.
- W poważnych przypadkach, np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego, powiadamiana jest policja.
- Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.
- Należy zweryfikować stosowane w szkole narzędzia i metody pracy wychowawczej, opiekuńczej i profilaktycznej.
4. Obowiązki pracowników
- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchomiania procedury;
- branie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;

- znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
- szkolenie uczniów w zakresie działań prowadzonych w ramach procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją trudną lub kryzysową.

2. Procedura postępowania w przypadku znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

1. Celem uruchomienia procedury jest zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami".

2. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor szkoły, pedagog/psycholog szkolny.

3. Podstawy uruchomienia procedury:

- wystąpienie zagrożenia: rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu, zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.

4. Sposób postępowania:

a. W przypadku znalezienia podejrzanej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:

• zachować szczególne środki ostrożności;

• zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz jej ewentualnym zniszczeniem;

• powiadomić dyrektora szkoły, który zawiadamia policję;

• ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo należy znaleziona substancja;

• przekazać policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji;

• opracować i przeprowadzić projekty edukacyjne dotyczące ww. problematyki oraz wdrożyć profilaktykę uzależnień.

b. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:

• odizolować podejrzanego od pozostałych uczniów w klasie;

• powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego;

• powiadomić dyrektora szkoły, który zawiadomi policję;

• zażądać od ucznia, w obecności innej osoby/pedagoga, przekazania posiadanej substancji i/lub pokazania zawartości plecaka oraz kieszeni;

• powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia;

• poinformować rodziców o procedurach obowiązujących w szkole;

• przeprowadzić z uczniem w obecności jego rodziców/opiekunów prawnych rozmowę o złamaniu obowiązujących zasad szkolnych, a następnie objąć ucznia działaniami profilaktycznymi; wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia;

• zaproponować rodzicom/opiekunom prawnym działania profilaktyczne w zakresie rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych oraz posiadania i rozprowadzania środków

odurzających, bądź specjalistyczne, np. uczestnictwo w warsztatach umiejętności wychowawczych.

c. W przypadku rozpoznania u ucznia stanu odurzenia alkoholem należy:

• powiadomić wychowawcę klasy ucznia;

• odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;

• powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego;

• przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego;

• powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji;

• powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz prosić ich o przybycie do szkoły/placówki;

• poinformować rodziców/opiekunów prawnych o obowiązującej w szkole procedurze postępowania w przypadku znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych, a następnie objąć ucznia działaniami profilaktycznymi; wsparcia udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia;

• przeprowadzić rozmowę z rodzicami, opisując zagrożenie zdrowia dziecka, wskazać instytucje, które mogą służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;

• w przypadku wystąpienia stanu nagłego zagrożenia zdrowia powiadomić jednostkę państwowego ratownictwa medycznego

d. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami, w tym „dopalaczami":

• przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy;

• poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego;

• w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych rówieśników w klasie;

• przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego;

• poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji;

• wezwać do szkoły rodziców/opiekunów prawnych ucznia;

• przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania;

• przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz z uczniem;

• zobowiązać rodziców/opiekunów prawnych do pomocy dziecku w zaprzestaniu odurzania się, wskazać działania i instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;

• opracować działania profilaktyczne do zrealizowania z uczniem;

• uwzględnić w programie wychowawczo-profilaktycznym zdiagnozowane obszary;

• monitorować i ewaluować efekty oddziaływań profilaktycznych;

• w przypadku wystąpienia stanu nagłego zagrożenia zdrowia powiadomić jednostkę państwowego ratownictwa medycznego.

e. W przypadku odmowy współpracy rodziców/opiekunów prawnych:

• szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję oraz pomoc społeczną;

• szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia na mocy obowiązujących przepisów prawa.

5. Obowiązki pracowników:

• zapoznanie się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi;

• umiejętność rozpoznawania rodzajów i wyglądu środków odurzających;

• znajomość symptomów wskazujących na odurzenie narkotykiem;

• znajomość symptomów nadużycia alkoholu;

• regularne prowadzenie zajęć profilaktycznych dotyczących zagrożenia zdrowia substancjami psychoaktywnymi;

• systematyczne prowadzenie zajęć na temat stosowania obowiązującego prawa, dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa uczniów;

• realizowanie z uczniami projektów edukacyjnych na temat współczesnych zagrożeń;

• prowadzenie cyklicznych szkoleń dla rodziców na temat zagrożeń zdrowia dzieci;

• prowadzenie ciągłej obserwacji uczniów w zakresie ich zdrowia i bezpieczeństwa;

• opracowanie listy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami, dostępnych w lokalnym środowisku;

• zapoznawanie się z bazą programów rekomendowanych i ewentualne wdrażanie ich zgodnie z potrzebami w szkole.

3. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia/stwierdzenia, że uczeń pali na terenie szkoły wyroby tytoniowe, posiada je i udziela innym uczniom

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który powziął informację, że uczeń posiada, rozprowadza, pali wyroby tytoniowe na terenie szkoły zawiadamia wychowawcę/pedagoga szkolnego:

- należy zobowiązać ucznia do oddania wyrobów /z zachowaniem nietykalności osobistej ucznia/ dokonać ich zabezpieczenia, ustalić ich pochodzenie, sposób nabycia;
- zabezpieczone materiały są w zależności od sytuacji: przekazane rodzicowi/prawnemu opiekunowi/zniszczone za ich zgodą i w ich obecności lub w uzasadnionych przypadkach przekazane Policji;
- jeśli uczeń odmawia ich oddania, zachowuje się niestosownie do zaistniałej sytuacji, odmawia współpracy, natychmiast należy wezwać rodzica/prawnego opiekuna lub Policję;
- rodzica/ prawnego opiekuna powiadamia się o zaistniałym zdarzeniu i zobowiązuje do podjęcia określonych czynności opiekuńczo – wychowawczych;
- ucznia zobowiązuje się do zaniechania używania wyrobów tytoniowych, informuje o szkodliwości ich używania i konsekwencjach z tego wynikających;
- jeśli zachowanie ucznia w tym względzie dalej jest problematyczne należy podjąć działania dyscyplinujące zgodnie ze Statutem szkoły i postępowaniem w sprawach o zagrożenie demoralizacją lub o demoralizacji.

b. Wychowawca danej klasy/klas przeprowadza z uczniami stosowną pogadankę i odnotowuje ten fakt w dzienniku lekcyjnym; na spotkaniu z rodzicami informuje wszystkich rodziców o zaobserwowanym problemie /bez podawania danych ucznia/uczniów/ i zobowiązuje rodziców do kontroli uczniów w tym zakresie.

c. Z każdego zdarzenia i podjętych czynności należy sporządzić stosowną notatkę.

4. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia w szkole kradzieży bądź wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych

1. Celem uruchomienia procedury jest kreślenie sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia w szkole kradzieży bądź wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanych przez ucznia.

2. Osobami odpowiedzialnymi uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami są kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/psycholog szkolny.

3. Sposób postępowania:

• bezzwłoczne podjęcie działań mających na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska;

• bezzwłoczne powiadomienie dyrektora przez osobę, która wykryła kradzież;

• zażądanie, aby podejrzewany uczeń pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży lub przekazał skradzioną rzecz, w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani plecaka ucznia – może to zrobić tylko policja;

• zabezpieczenie dowodów, tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich policji;

• przekazanie sprawcy czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły;

• ustalenie we współpracy z pedagogiem szkolnym okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;

• wezwanie przez dyrektora rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i przeprowadzenie rozmowy z uczniem w ich obecności; należy sporządzić notatkę z tej rozmowy, podpisaną przez rodziców/opiekunów prawnych;

• doprowadzenie do zadośćuczynienia przez sprawcę, w porozumieniu z jego rodzicami, poszkodowanemu w kradzieży;

• powiadomienie policji;

• podjęcie innych czynności zgodnie ze Statutem szkoły.

4. Obowiązki pracowników:

• zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;

• wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;

• posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;

• znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
• stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

5. Procedura postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielania pomocy uczniowi będącemu sprawcą czynu karalnego

1. Cel uruchomienia procedury: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.

2. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły, a w przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

3. Podstawa uruchomienia działań: przypadek może dotyczyć ucznia, który dopuścił się czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończył lat 17 – zgodnie z przepisami zawartymi w Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich

4. Sposób postępowania:

- osoba, która była świadkiem popełnienia czynu karalnego lub dostrzegła zagrożenie, zobowiązana jest do powiadomienia dyrektora szkoły;
- dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;
- w przypadku, gdy sprawcą jest małoletni/niepełnoletni uczeń szkoły przebywający na jej terenie, wyznaczone przez dyrektora osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi/psychologowi szkolnemu pod opiekę;
- dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia o zaistniałej sytuacji;
- dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała itp.) lub w przypadku, gdy sprawca jest pełnoletni bądź nie jest uczniem szkoły; do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.
- dyrektor szkoły nie ma prawa przeprowadzać czynności zarezerwowanych dla policji (np. przesłuchiwania, przeszukiwania).
- sprawca czynu karalnego nie może pozostać sam, powinien otrzymać pomoc - specjalistyczne wsparcie.

6. Procedura postępowania w przypadku zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego

1. Cel uruchomienia procedury: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole w przypadku zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – ofierze czynu karalnego.
2. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
3. Podstawa uruchomienia działań: sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez Ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.
4. Sposób postępowania:
- osoba, która była świadkiem popełnienia czynu karalnego lub dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń;
- świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły;
- obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych ucznia – ofiary czynu karalnego;
- dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia;
- ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

7. Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy

Cyberprzemoc to inaczej przemoc z użyciem mediów elektronicznych – przede wszystkim Internetu i telefonów komórkowych. Do działań określanych jako cyberprzemoc zalicza się m.in: wyzywanie, straszenie poniżanie kogoś w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie komuś zdjęć lub rejestrowanie filmów bez jego zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które kogoś obrażają lub ośmieszają, podszywanie się pod kogoś w Sieci.

a. Osoba, która powzięła informacje o Cyperprzemocy ustala okoliczności zdarzenia i zabezpiecza jej ślady, następnie powiadamia dyrektora, wychowawcę, pedagoga szkolnego.

b. Dyrektor, wychowawca, pedagog szkolny analizują zdarzenie i podejmują czynności:

- w przypadku gdy sprawca jest nieznany: przerwanie Cyberprzemocy: powiadomienie Policji i przekazanie zebranych dowodów, zawiadomienie administratora serwisu o cyberprzemocy, we współpracy z rodzicami ucznia – ofiary cyberprzemocy udzielenie uczniowi wsparcia i pomocy psychologiczno – pedagogicznej;
- gdy sprawcą jest ustalony uczeń: przerwanie Cyberprzemocy (u administratora lub przez samego sprawcę – po uprzednim zabezpieczeniu ewentualnych dowodów), powiadomienie rodziców sprawcy Cyberprzemocy i rodziców ofiary – zorganizowanie spotkania celem wyjaśnienia sprawy;
-sprawcę przemocy zobowiązuje się do: zaprzestania stosowania Cyberprzemocy i usunięcia obraźliwych materiałów, wyciąga się wobec niego konsekwencje przewidziane w Statucie szkoły, w razie niestosowania się do ustaleń sprawę należy przekazać Policji lub skierować do Sądu Rodzinnego;

c. Wychowawca przeprowadza z uczniami w klasie pogadankę na temat Cyberprzemocy.

d. Z podjętych czynności należy sporządzić notatkę.

8. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole

Pedofila jest przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

1. Celem uruchomienia procedury jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów w przypadku wystąpienia zagrożenia wewnętrznego, wynikającego z pojawienia się osób psychicznie i fizycznie molestujących dzieci lub nakłaniających je do wykonywania czynności seksualnych.

2. Osobami odpowiedzialnymi za wszczęcie procedury jest dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

3. Sposób postępowania:

• bezzwłoczne podjęcie działań mających na celu powstrzymanie tego zjawiska;

• po stwierdzeniu zagrożenia powiadomienie dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego;

• w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, bezzwłoczne powiadomienie policji;

• przekazanie przez dyrektora wszystkim pracownikom szkoły in□formacji o stwierdzonym zagrożeniu;

• podjęcie przez wychowawców oraz pedagoga/psychologa szkolnego działań profilaktycznych skierowanych do uczniów w celu omówienia potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazywania pracownikom szkoły informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie;

• w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłoczne powiadomienie rodziców/prawnych opiekunów ucznia oraz policji w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy;

• wezwanie do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia przez dyrektora;

• przeprowadzenie przez pedagoga/psychologa szkolnego indywidualnej rozmowy z uczniem – omówienie w obecności rodziców przyczyn i okoliczności zdarzenia;

• ustalenie przez dyrektora, w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia oraz pedagogiem/psychologiem szkolnym, dalszych działań mających na celu zapewnienie uczniowi właściwej opieki.

9. Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole

1. Cel uruchomienia procedury: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów na wypadek zagrożenia wewnętrznego, związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.

2. Osobami odpowiedzialnymi za zarządzanie są: dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

3. Sposób postępowania

• w przypadku otrzymania przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w internecie lub szkole bezzwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu;

• w przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji związanych z przemocą skierowaną wobec tego ucznia ze strony sprawców zdarzenia;

• przekazanie przez dyrektora pracownikom szkoły informacji o stwierdzonym zagrożeniu bez wskazywania konkretnego ucznia;

• podjęcie przez wychowawcę klasy i pedagoga/psychologa szkolnego działań profilaktycznych wśród uczniów w celu omówienia zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym, oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań;

• wezwanie przez dyrektora do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne;

• przeprowadzenie przez wychowawcę lub pedagoga, psychologa szkolnego rozmowy z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

10. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

1. Cel uruchomienia procedury: zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów w przypadku zagrożenia wewnętrznego, związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.

2. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły; w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

3. Sposób postępowania:

• powiadomienie przez nauczyciela lub innego pracownika szkoły wychowawcy klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole (gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych innego ucznia, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnej przemocy/odwetu);

• przeprowadzenie przez wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego rozmowy z uczniem oraz poinformowanie o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia;

• zobowiązanie rodziców przez wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego do szczególnego nadzoru nad dzieckiem oraz ustalenie z nimi dalszego postępowania, w przypadku gdy rozmowa z uczniem okazuje się niewystarczająca do zmiany jego zachowania;

• w sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, a szkoła wykorzystała dostępne jej metody oddziaływań i zachowanie ucznia nie zmienia się, pisemne powiadomienie przez dyrektora szkoły wydziału rodzinnego i nieletnich sądu rejonowego oraz wydziału ds. nieletnich policji;

• powiadomienie przez pedagoga/psychologa szkolnego, w po rozumieniu z dyrektorem, najbliższej jednostki policji (po uprzednim zawiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów prawnych ucznia), w przypadku, gdy zachowanie ucznia świadczy o możliwości popełnienia przez niego przestępstwa (np. gwałtu); sporządzenie notatki służbowej na temat całego zdarzenia przez pedagoga/psychologa szkolnego.

11. Procedura postępowania pracowników szkoły w przypadku wypadku ucznia w szkole

Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną ze zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

1. Cel uruchomienia procedury: zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły, gwarantujących uczniowi poszkodowanemu w wypadku w szkole należytą opiekę i niezbędną pomoc.

2. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły, a w przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

3. Sposób postępowania:

a. Udzielenie poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej

- Pracownik szkoły, który otrzymał wiadomość o wypadku ucznia, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
- Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie przez osobę odpowiedzialną za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.
- Gdy do wypadku ucznia dochodzi podczas lekcji nauczyciel przerywa ją, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia – jeżeli warunki w miejscu, w którym prowadzone są zajęcia, stwarzają nadal zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów.
- Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

b. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

- O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców.
- O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomienia dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje w sposób ustalony w szkole (podając datę i godzinę powiadomienia rodziców/opiekunów prawnych ucznia o wypadku).
- W niegroźnych przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, nauczyciel/wychowawca ustala potrzebę wezwania pogotowia

ratunkowego oraz potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica/opiekuna prawnego i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia.

- W przypadku wezwania pogotowia ratunkowego w szkole powinni przebywać powiadomieni przez szkołę rodzice. Jeżeli lekarz stwierdzi konieczność hospitalizacji, rodzice jadą razem z dzieckiem do szpitala. Jeżeli rodzice nie dotarli do szkoły przed odjazdem karetki pogotowia (ciężki wypadek, osoba wymagająca natychmiastowej pomocy), razem z dzieckiem jedzie do szpitala dyrektor lub pracownik wskazany przez dyrektora szkoły.

Informację o powyższych ustaleniach przekazuje się rodzicom/prawnym opiekunom ucznia oraz dokumentuje.

- W każdym przypadku, gdy widoczne są obrażenia, urazy, niepokojące objawy, dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, należy zabezpieczyć je nienaruszone do momentu pojawienia się odpowiednich służb. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie oraz powiadamia właściwe służby (pogotowie, policję itp.).

- Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

c. Zespół powypadkowy

- Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy oraz społeczny inspektor pracy. Jeżeli z jakichkolwiek powodów nie jest możliwy udział w pracach zespołu jednej z osób – dyrektor powołuje w jej miejsce innego pracownika szkoły przeszkolonego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Jeżeli w działaniach zespołu nie mogą uczestniczyć ani pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy, ani społeczny inspektor pracy, w skład zespołu wchodzi dyrektor oraz pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bhp. W działaniach zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

- Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za bhp w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – społeczny inspektor pracy. Jeżeli w zespole nie ma ani pracownika służby bhp, ani społecznego inspektora pracy, przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

d. Postępowanie powypadkowe

- Zespół powypadkowy: przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową; powiadamia rodziców/opiekunów prawnych o wypadku i wzywa ich do szkoły; rozmawia z uczniem (w obecności rodzica/opiekuna prawnego lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół; rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły; jeżeli świadkami są uczniowie, rozmowa odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół odczytuje się w obecności ucznia – świadka – i jego rodziców/opiekunów prawnych; sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku; uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek; uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- Protokół powypadkowy sporządza się w terminie 21 dni od dnia zakończenia postępowania powypadkowego i niezwłocznie doręcza osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami tego postępowania. Przekroczenie 21-dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie.
- W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może zgłosić zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.
- Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia rodziców/opiekunów prawnych ucznia poszkodowanego, postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone.
- Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia, oraz organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).
- Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się poszkodowanego małoletniego i jego rodziców/opiekunów prawnych. Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

e. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

- W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym go doręczono, mogą zgłosić zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowane podczas jego odbierania).

- Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu ustnie lub na piśmie, a przewodniczący wpisuje je do protokołu.
- Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebranym materiałem dowodowym.
- Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi powypadkowemu wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

f. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

12. Procedura postępowania wobec ucznia przewlekle chorego i w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego

1. Opieka nad uczniem przewlekle chorym lub niepełnosprawnym w szkole jest realizowana przez pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania:

- w celu zapewnienia właściwej opieki nad uczniami przewlekle chorymi lub niepełnosprawnymi w szkole pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania współpracuje z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, rodzicami, dyrektorem, pracownikami szkoły, nauczycielami, pedagogiem szkolnym;
- współpraca polega na podejmowaniu działań w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, z uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych oraz rozpoznanych czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, obejmuje wspólne określenie sposobu opieki nad uczniem dostosowanego do stanu zdrowia ucznia w sytuacji konieczności podawania leków oraz wykonywania innych czynności podczas pobytu ucznia w szkole;
- współpraca ta może odbywać się z wykorzystaniem systemów sprawdzonych teleinformatycznych, środków komunikacji elektronicznej lub publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych.

2. Podawanie leków lub wykonywanie innych czynności podczas pobytu ucznia w szkole przez pracowników szkoły może odbywać się wyłącznie za ich pisemną zgodą.

- w każdym przypadku konieczności podawania leków na terenie szkoły należy sporządzić z rodzicami i nauczycielami pisemne oświadczenia dotyczące tego kto, kiedy podaje dziecku leki; oświadczenie takie powinno być sporządzone także w przypadku gdy dziecko samo przyjmuje leki.

3. Po całościowej analizie sytuacji zdrowotnej ucznia ustala się indywidualną procedurę postępowania z danym uczniem.

4. W stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego należy niezwłocznie wezwać zespół ratownictwa medycznego i powiadomić rodziców ucznia, czynności te wykonuje osoba, która stwierdziła wystąpienie danego stanu:

- W sytuacjach nagłych, gdy stan zdrowia dziecka wymaga natychmiastowej interwencji lekarskiej, nauczyciel, dyrektor szkoły lub pielęgniarka są zobowiązani do udzielenia pomocy przedmedycznej w zakresie posiadanych umiejętności oraz do wezwania karetki pogotowia ratunkowego. Jednocześnie mają oni obowiązek zawiadomić o tym rodziców lub opiekunów prawnych dziecka.
- podczas transportu ucznia przez zespół ratownictwa medycznego do szpitala oraz w szpitalu do czasu przybycia rodziców może być obecna pielęgniarka środowiska nauczania i

wychowania albo opiekun faktyczny - decyzję o obecności jednej z tych osób podczas transportu podejmuje kierownik zespołu ratownictwa medycznego po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły.

5. W innych przypadkach, gdy uczeń zgłasza problem zdrowotny (np. dolegliwości bólowe), pielęgniarka po rozmowie z uczniem zawiadamia rodziców lub opiekunów prawnych, zalecając wizytę u lekarza. Jeśli pielęgniarka jest nieobecna, do podjęcia tych działań jest zobowiązany dyrektor placówki oświatowej lub osoba przez niego upoważniona.

6. Obowiązki rodzica ucznia z chorobą przewlekłą i niepełnosprawnego:

- w przypadku ucznia rozpoczynającego naukę rodzic najpóźniej do 1 września powinien dostarczyć do sekretariatu szkoły informacje o stanie zdrowia dziecka przewlekle chorego, objawach choroby, zagrożeniach zdrowotnych, przyjmowanych lekach i ich wpływie na organizm (także orzeczenie o niepełnosprawności).
- jeśli choroba zostanie zdiagnozowana podczas uczęszczania do szkoły rodzic powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie dyrektora szkoły i pielęgniarkę środowiska nauczania, którzy podejmą kolejne czynności;
- rodzic jest zobowiązany do stałej współpracy, przede wszystkim z pielęgniarką i wychowawcą klasy, który bezpośrednio monitoruje ucznia w szkole.

7. Obowiązki dyrektora szkoły:

- dyrektor szkoły wyraża zgodę na przyjęcie dziecka do szkoły w oparciu o możliwości zapewnienia dziecku bezpiecznych i higienicznych warunków, uwzględniających rodzaj schorzenia lub niepełnosprawności dziecka;
- Dyrektor szkoły zapewnia pracownikom szkoły szkolenia lub inne formy zdobycia wiedzy na temat sposobu postępowania wobec uczniów przewlekle chorych lub niepełnosprawnych, odpowiednio do potrzeb zdrowotnych uczniów.

8. Obowiązki wychowawcy:

- wychowawca jest zobowiązany do ścisłej współpracy z rodzicami, pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania, pedagogiem szkolnym w zakresie rozpoznawania potrzeb i możliwości ucznia
- opracowuje indywidualną procedurę postępowania z dzieckiem przewlekle chorym na podstawie uzyskanych zaleceń lekarskich dostarczonych przez rodzica i zapoznanje z nia osoby pracujące z dzieckiem (procedura jest przechowywana w teczce uczniów niepełnosprawnych i przewlekle chorych w gabinecie pedagoga szkolnego),

- przekazywania bieżących informacji Radzie Pedagogicznej i pozostałym pracownikom szkoły o sposobach postępowania z chorym dzieckiem na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby.

9. Obowiązki pedagoga

 Pedagog monitoruje sytuację szkolną dziecka, organizację pomocy psychologiczno – pedagogicznej, dostsowanie metod i form pracy z uczniem niepełnosprawnym i przewlekl chorym do możliwości psychofizycznych i zdrootnych ucznia;

- w zakresie udzialania pomocy utrzymuje stały kontakt z rodzicami, wychowawcą, pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania;

- prowadzi dokumentację związaną z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi i udostepnia ją do wglądu osobom pracującym z danym uczniem;

10. Obowiązki nauczycieli:

- Nauczyciele są zobowiązani dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także do objęcia go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- W stanach nagłych, gdy stan dziecka nagle się pogorszy i wymagana jest pomoc lekarska nauczyciele zobowiązani są do podjęcia działań przedmedycznych oraz wezwanie karetki pogotowia ratunkowego. Jednocześnie obowiązkiem tych osób jest powiadomienie rodziców, prawnych opiekunów o zaistniałej sytuacji.

- nauczyciele zobowiązani są do znajomości podstawowych informacji i postępowania z uczniem niepełnosprawnym i przewlekle chorym

13. Procedura postępowania w przypadku ucznia z deficytami kompetencji emocjonalno – społecznych

1. Uczeń kłamiący

Przez kłamstwo rozumiemy każde takie zachowanie się dziecka, któremu towarzyszy motyw wprowadzenia kogoś w błąd. Kłamstwem są również przemilczenia, udawanie, pozorowanie innej sytuacji niż sytuacja rzeczywista.

a. Każdy kto zauważy, że kłamstwa ucznia zaczynają być problemem wychowawczym zobowiązany jest przekazać informację wychowawcy klasy.

b. Wychowawca otacza ucznia szczególną opieką: rozeznaje ewentualne przyczyny kłamstw, obserwuje dziecko w różnych sytuacjach społecznych.

c. Wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę wychowawczą w atmosferze szczerości, zaufania, nie krytykowania – należy reagować na każde wyrafinowane kłamstwo, bez moralizatorstwa wskazując na wartość moralną prawdy, przyznawania się do popełnianych pomyłek, pokazywać negatywne strony kłamstwa.

d. Wychowawca przeprowadza z klasą pogadankę na temat kłamstwa i jego negatywnych skutków.

e. Jeśli kłamstwa ucznia dalej są problemem wychowawczym, wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności rodziców/prawnych opiekunów.

f. W razie dalszych trudności wychowawca przekazuje sprawę pedagogowi szkolnemu – wspólnie opracowują dalszy plan działań w ramach udzielania dziecku systematycznej pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

g. Z podjętych czynności należy sporządzić stosowną notatkę.

2. Uczeń przejawiający lenistwo szkolne

Pojęciem lenistwa szkolnego określa się niechęć do odrabiania lekcji, uchylania się od wypełniania obowiązków szkolnych oraz braku u ucznia pozytywnych osiągnięć w szkole. Problem dotyczy także wagarów ucznia.

a. Nauczyciel uczący dokonuje diagnozy problemu, rozmawia z uczniem i wskazuje mu zaniedbania w stosunku do przedmiotu, nakazując konkretne działania i zobowiązując ucznia do ich wypełnienia.

b. W razie braku poprawy nauczyciel konsultuje się z wychowawcą, wspólnie rozmawiają z uczniem i zobowiązują go do wypełniania obowiązków.

c. Jeśli problem nasila się wychowawca / nauczyciel przedmiotu wzywa rodziców/prawnych opiekunów do szkoły. Wspólnie ustalają przyczyny zaniedbań i plan udzielanej pomocy.

d. W przypadku utrzymujących się niepowodzeń edukacyjnych wychowawca we współpracy z pedagogiem szkolnym opracowują plan pomocy psychologiczno – pedagogicznej:

- wychowawca, pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły ponownie wzywają rodziców /prawnych opiekunów ucznia do szkoły – wskazują na potrzebę objęcia ucznia formami pomocy psychologiczno – pedagogicznej i ewentualną potrzebę diagnozy w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej lub skorzystania z innej pomocy specjalistycznej – udzielają stosownych informacji,
- w razie zaistnienia potrzeby wychowawca, pedagog szkolny podejmują współpracę z instytucjami pomocowymi.

e. W przypadkach nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia:

- wychowawca niezwłocznie, telefonicznie powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia o nieobecności w celu ustalenia jej przyczyny; wychowawca odnotowuje ten fakt w dzienniku lekcyjnym,
- jeżeli rodzic nie wiedział o nieobecności ucznia, wychowawca pozostawia w dzienniku szkolnym nieobecność nieusprawiedliwioną,
- gdy brak jest kontaktu z rodzicami ucznia, wychowawca pisemnie zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia o nieobecności ucznia w szkole, a więc nierealizowaniu przez niego obowiązku szkolnego i wyznacza im termin stawienia się w szkole,
- w przypadku powtarzających się nieusprawiedliwionych nieobecności ucznia, wychowawca powiadamia o tym pedagoga/psychologa szkolnego,
- wychowawca/pedagog przedstawiają uczniowi i rodzicowi konsekwencje zachowania /według Statutu szkoły i procedury dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego/
- jeżeli, mimo podjętych działań, uczeń nadal wagaruje – postępowanie według procedury dotyczącej realizacji obowiązku szkolnego.

f. z podejmowanych czynności należy sporządzić stosowną notatkę.

3. Uczeń nieśmiały, izolowany

Nieśmiałość jako cecha zachowania polega głównie na unikaniu kontaktów lub podejmowaniu ich, ale nieufnie, z rezerwą. Dzieci nieśmiałe są zwykle małomówne, wstydliwe i zamknięte w sobie, skryte, a przez to często izolowane przez grupę.

a. Osoby, które zauważą, niepokojące sygnały w zachowaniu ucznia lub względem ucznia zgłaszają problem wychowawcy klasy.

b. Wychowawca rozeznaje sytuację dziecka, jego potrzeby, podejmuje próby nawiązania rozmowy z dzieckiem – otacza ucznia szczególną opieką i obserwuje jego relacje z innymi uczniami.

c. Jeśli zauważy, że dziecko jest celowo izolowane przez innych uczniów przeprowadza stosowną pogadankę z uczniami w klasie.

d. Wychowawca podejmuje współpracę z rodzicami ucznia.

e. W razie potrzeby zwraca się o pomoc do psychologa/ pedagoga szkolnego – wspólnie opracowują plan pomocy dziecku, rodzinie, klasie.

f. Z podjętych czynności należy sporządzić notatkę.

4. Uczeń nadpobudliwy psychoruchowo

a. Nauczyciel w procesie lekcyjnym powinien uwzględniać następujące zasady postępowania:

- zadania dziecka powinny być nastawione na cel, tzn.: niehamowanie nadmiernej aktywności dziecka, lecz stałe dyskretne ukierunkowanie jego działalności na właściwy cel; czuwanie nad stawianiem celów na miarę możliwości dziecka, np. dzielenie materiału do nauczenia na części, sprawdzenia czy dziecko zrozumiało instrukcję pracy domowej, koncentrowanie uwagi dziecka na materiale do pracy, chwalenie dziecka po wykonaniu poszczególnych części materiału, a nie po zakończeniu całości; dyskretna pomoc w organizowaniu działań dziecka, tak aby zawsze osiągnęło zamierzony cel, zakończyło czynność, wykonało zadanie, cała praca lub jej część musi być zawsze zakończona (sprawdzona, pochwalona, wzmocniona przez dorosłego); odległość celów działania, zakres obowiązków i system kontroli rodziców muszą być dostosowane do wieku dziecka i powinny zmieniać się odpowiednio do poziomu rozwoju oaz zdobytych umiejętności;
- każde zadanie, czynność domowa, powinny być dokończone, sprawdzone – uczy to samokontroli wprowadza niezbędny dla dziecka porządek;
- kontrola nad pracą dziecka nie powinna polegać na krytykowaniu ale na poszukiwaniu innych zajęć, gdy jest ono zniechęcone; pomocy w rozwiązywaniu zadań, podtrzymywaniu słabnących dążeń;
- ze względu na problemy z koncentracją uwagi dziecko powinno uczyć się w krótkich odcinkach czasu, zaś przerwy należy przeznaczyć na odpoczynek czy relaks.

b. Nauczyciel wskazuje zasady postępowania z dzieckiem w domu:

- lekcje dziecko powinno odrabiać, kiedy w domu jest najmniejszy ruch; na stole leży tylko to, co służy do pracy, bez jakichkolwiek dodatkowych przedmiotów, rozpoczynanie odrabiania pracy domowej powinno odbywać się o stałych porach dnia; radio czy magnetofon

winny być wyłączone, zaś w celu zmniejszenia liczby rozpraszających bodźców, drzwi do pokoju dziecka należy zamknąć;

- sprawdzić pracę domową w obecności dziecka, aby przyzwyczaić je do porządkowania własnej pracy;

- czynność, którą dziecko ma wykonać lub informacje, które musi przyswoić należy powtarzać wielokrotnie, inaczej dziecko nadpobudliwe jej nie zapamięta; warunkiem uczenia jest powtarzanie;

c. Jeśli nauczyciel udziela rodzicowi/prawnemu opiekunowi wskazówek do pracy z dzieckiem - sporządza stosowną notatkę.

5. Uczeń zakłócający tok lekcji, samowolnie opuszczający klasę/szkołę

Przez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizacje zajęć dydaktycznych i wychowawczych (np. wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela)

a. Nauczyciel prowadzący zajęcia słownie zwraca uwagę na niewłaściwe zachowanie ucznia/uczniów w klasie, podejmuje czynności zmierzające do uspokojenia atmosfery i sytuacji.

b. W przypadku konfliktu między uczniami – podejmuje próbę rozstrzygnięcia sytuacji konfliktowej. W razie jego narastania dyscyplinuje w zakresie kultury zachowania i konsekwencji zakłócania toku lekcji – dalsze postępowanie jak w procedurze postępowania w sprawach spornych i sytuacjach konfliktowych.

c. Po lekcji , na której doszło do zakłóceń, nauczyciel rozmawia z uczniem, zwraca mu uwagę na niewłaściwe zachowanie i jego konsekwencje. Jeśli uczeń dalej zakłóca tok lekcji wyciągane są ustalone konsekwencje (zgodnie ze Statutem szkoły).

d. W przypadku powtarzania się sytuacji zakłócania toku lekcji na danym przedmiocie nauczyciel zgłasza sprawę wychowawcy klasy- wspólnie przeprowadzają rozmowę z uczniem, z jego rodzicami.

e. W wyjątkowych sytuacjach nauczyciel prowadzący zajęcia może poprosić o pomoc pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły / podjęcie działań interwencyjnych stosownych do oceny sytuacji: pogadanka z uczniem, z klasą, z uczniem i rodzicami ucznia/.

f. Dalsze rażące zakłócanie toku lekcji przez ucznia/uczniów należy traktować jako zagrożenie demoralizacją, co obliguje do powołania zespołu wychowawczego celem ustalenia dalszego planu działań.

g. Z podjętych czynności należy sporządzić stosowną notatkę.

Niedopuszczalne jest wypraszanie przeszkadzającego ucznia z sali lekcyjnej oraz wysyłanie go w czasie lekcji do wychowawcy, pedagoga szkolnego lub dyrekcji szkoły.

h. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, po powzięciu informacji o samowolnym oddaleniu ucznia, niezwłocznie powiadamia wychowawcę/ pedagoga szkolnego/ dyrektora szkoły.

- należy ustalić miejsce pobytu ucznia;
- jeśli nie da się ustalić, gdzie uczeń przebywa pilnie zawiadamia się rodziców/prawnych opiekunów, Policję.
- jeśli zdarzenie ma charakter incydentalny wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę wychowawczą i zobowiązuje go do poprawy zachowania, rodziców zawiadamia o zdarzeniu; jeśli sytuacja się powtarza wychowawca prosi o pomoc pedagoga, dyrektora szkoły/ podjęcie czynności w zależności od rozwoju sytuacji/ .
- ze zdarzenia i podjętych czynności należy sporządzić notatkę

6. Uczeń z obniżonym nastrojem, depresyjnymi myślami, autoagresją, , próbą samobójczą

a. Jeśli obserwuje się u ucznia nagłe lub utrzymujące się obniżenie nastroju, rozchwianie emocjonalne, problemy wychowawcze, mówienie o bezsensie życia i chęci śmierci (w tym o odebraniu sobie życia), rany na ciele niewiadomego pochodzenia lub celowo dokonane nacięcia, należy takiego ucznia natychmiast otoczyć szczególną opieką psychologiczno – pedagogiczną – zgłosić ten fakt wychowawcy klasy, pedagogowi, dyrektorowi:

- pedagog szkolny lub osoba bliska dziecku na terenie szkoły dokonuje rozeznania sytuacji dziecka poprzez rozmowę z uczniem, niezwłoczny kontakt z rodzicami, podejmuje ewentualny kontakt z instytucjami pomocowymi;
- rodzicom/opiekunom prawnym należy udzielić informacji o konieczności otoczenia dziecka opieką specjalistyczną ze strony psychologa, psychiatry dziecięcego;
- sytuacja takiego ucznia wymaga stałego monitorowania.

b. Każdy pracownik szkoły, który jest świadkiem próby samobójczej ucznia, aktów autoagresji niezwłocznie udziela mu pierwszej pomocy przedmedycznej, prosi o pomoc inną osobę, która natychmiast zawiadamia pogotowie ratunkowe, dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawcę.

- należy zabezpieczyć miejsce zdarzenia;
- otoczyć ucznia szczególną opieką: uczeń cały czas pozostaje pod opieką osoby dorosłej (wychowawcy, pedagoga, psychologa), jest odizolowany od grupy rówieśniczej;

- dyrektor niezwłocznie powiadamia i wzywa : rodziców /opiekunów prawnych ucznia, Policję, organ prowadzący szkołę, kuratorium oświaty. (Organy te powiadamia także w sytuacji gdy próba samobójcza ucznia miała miejsce poza terenem szkoły);
- dyrektor przekazuje ucznia służbom medycznym (ewentualnie rodzicom ucznia);
- dyrektor powołuje Zespół Kryzysowy, do zadań którego należy: analiza zaistniałej sytuacji, nawiązanie kontaktu z uczniem, z jego rodzicami/opiekunami prawnymi, zapewnienie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla ucznia, rodziców/opiekunów prawnych, współpraca z instytucjami pomocowymi, monitorowanie sytuacji ucznia.

c. Z podejmowanych czynności należy sporządzić notatki.

14. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia/stwierdzenia zaniedbań ze strony rodziców/opiekunów prawnych w stosunku do ucznia

Zaniedbywanie to nie zapewnianie odpowiednich warunków do rozwoju dziecka w sferze zdrowotnej, edukacyjnej i emocjonalnej odpowiedniego odżywiania, schronienia i bezpieczeństwa, w ramach środków dostępnych rodzicom lub opiekunom, i w następstwie powodujące lub mogące powodować uszczerbek na zdrowiu dziecka lub zaburzenie rozwoju psychicznego, moralnego lub społecznego.

a. Każdy, kto poweźmie informację o zaniedbaniach rodziców/opiekunów prawnych wobec dziecka /dziecko samo może zgłosić problem/ zobowiązany jest powiadomić o tym fakcie wychowawcę/ pedagoga szkolnego/ dyrektora szkoły.

b. Należy:

- przeprowadzić z dzieckiem rozmowę w atmosferze bezpieczeństwa, zaufania, - zabezpieczyć ewentualne dowody zaniedbywania, krzywdzenia dziecka;
- udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej lub wezwać pielęgniarkę szkolną;
- wezwać rodziców celem rozwiązania problemu :rozmowa obligująca do należytego wypełniania obowiązków rodzicielskich, zorganizowanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej na ternie szkoły dla dziecka, rodziców/prawnych opiekunów, nawiązanie współpracy z instytucjami pomocowymi, skierowanie rodziców i dzieci do skorzystania ze specjalistycznej pomocy.
-monitorować sytuację dziecka

c. W przypadku braku współpracy z rodzicami/prawnymi opiekunami lub przypadkach kryzysowych obowiązuje postępowanie według procedury „Niebieskiej Karty w Szkole Podstawowej nr 8 w Dąbrowie Górniczej”.

d. Ze zdarzenia i podejmowanych czynności należy sporządzić notatkę.

15. Procedura dotyczących kontaktów nauczycieli z rodzicami uczniów, w tym problem eurosieroctwa

Coraz więcej uczniów zostaje pod opieką dziadków i krewnych w związku z wyjazdem rodziców do pracy za granicę. Skutkiem takiej decyzji może być eurosieroctwo, które może wiązać się z obniżeniem samooceny, problem w nawiązywaniu kontaktów społeczno – emocjonalnych, pogorszeniem wyników w nauce oraz koniecznością ustalenia zasad współpracy ze szkołą na czas nieobecności rodziców.

a. Miejscem kontaktów rodziców z pracownikami szkoły jest teren szkoły.

b. Kontakty rodziców z nauczycielami odbywają według obowiązującego w danym roku szkolnym terminarza spotkań z rodzicami, konsultacji.

c. W uzasadnionych przypadkach nauczyciele podejmują niezwłoczny kontakt telefoniczny z rodzicem/prawnym opiekunem, wzywają do przyjścia na spotkanie – według wspólnie ustalonego terminu.

d. Formą kontaktów z rodzicami/prawnymi opiekunami jest dziennik elektroniczny (w przypadku trudności związanych z obsługą dziennika zeszyty korespondencji – rodzic/opiekun prawny jest zobowiązany do systematycznej kontroli zeszytu i podpisywania informacji .

e. W przypadku uchylania się rodziców /opiekunów prawnych od kontaktu z wychowawcą, pedagogiem szkolnym dyrektor szkoły pisemnie wzywa rodzica na spotkanie do szkoły.

f. W przypadku braku kontaktu z rodzicem/ prawnym opiekunem należy podjąć czynności jak w przypadku dziecka zaniedbywanego.

g. Rodzice wnoszą wszelkie uwagi dotyczące pracy szkoły, ocen, zachowania ucznia, bezpośrednio do nauczyciela lub wychowawcy,

- w uzasadnionych przypadkach do pedagoga szkolnego, dyrektora,
- w sytuacjach spornych bezpośrednio do dyrektora szkoły.

h. Niedozwolone jest prowadzenie bezpośrednich rozmów z rodzicami przez nauczycieli podczas zajęć lekcyjnych, dyżurów międzylekcyjnych.

i. w przypadku rodziców wyjeżdżających za granice i pozostawiających dzieci w kraju, na rodzicach spoczywa obowiązek dopełnienia formalności prawnych dotyczących sprawowania opieki nad dziećmi na czas ich nieobecności- tylko sąd jest władny przekazać opiekę nad dzieckiem innej niż rodzic osobie:

- złożenie przez rodzica/rodziców, zanim wyjedzie za granicę, wniosku do sądu o przeniesienie na czas wyjazdu opieki prawnej nad dzieckiem na wskazaną osobę pełnoletnią

- złożenie wniosku do sądu przez osobę, która jest faktycznym opiekunem dziecka o ustanowienie jej na czas wyjazdu rodzica/rodziców za granicę opiekunem prawnym dziecka.

j. W sytuacji, kiedy obydwoje rodzice planują wyjazd za granicę zobowiązani są powiadomienia wychowawcy o wyjeździe i przewidywanym czasie pobytu za granicą, poinformowania wychowawcy o swoim powrocie , wskazać osobę wyznaczoną do opieki nad dzieckiem /postanowienie sądowe/

- sytuacje ucznia należy systematycznie monitorować a w razie potrzeby objąć pomocą psychologiczno – pedagogiczną.

- w sytuacji podejrzenia, że dziecko zostało porzucone przez rodziców i nie ma należytej opieki – wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/psychologiem podejmuje czynności konieczne dla zabezpieczenia dziecka – powiadomienie Policji, Sądu Rodzinnego (wniosek o wgląd w sytuację rodziny i wydanie stosownych zarządzeń opiekuńczo – wychowawczych);

- wszelkie prośby i zastrzeżenia rodzica wyjeżdżającego za granicę powinny być przedstawione wychowawcy na piśmie w formie oświadczeń i potwierdzone podpisem.

16. Procedura postępowania dotycząca zasad odbierania i powrotu dzieci ze szkoły

a. Na początku roku szkolnego wychowawca zbiera pisemne deklaracje rodziców /prawnych opiekunów o zapewnieniu przez nich bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły.

b. Dziecko w wieku do 7 lat odbierane jest przez rodzica/prawnego opiekuna lub osoby upoważnione na piśmie:

- rodzice mogą upoważnić do odbioru dziecko, które ukończyło lat 10, ale muszą na piśmie wyrazić taką wolę i wzięcie odpowiedzialności za ewentualne zdarzenia dotyczące dzieci w drodze do i ze szkoły.

c. Osoba odbierająca dziecko nie może być pod wpływem alkoholu, ani innych środków odurzających – należy nakazać takiej osobie opuszczenie terenu szkoły, wezwać drugiego rodzica lub inną osobę upoważnioną; w przypadku agresywnego zachowania takiej osoby należy niezwłocznie powiadomić dyrektora/pedagoga szkolnego/wychowawcę, którzy podejmują próbę rozwiązania problemu; jeśli osoba dalej zachowuje się problemowo należy wezwać Policję.

d. W przypadku gdy nie ma kto odebrać ucznia należy podjąć postępowanie jak w przypadku dziecka zaniedbywanego.

- Z podjętych czynności należy sporządzić notatkę.

e. uczeń może być zwolniony z zajęć wyłącznie na pisemną zgodę rodziców lub osobiście przez rodzica zwolniony

- rodzice biorą odpowiedzialność za bezpieczeństwo dziecka w drodze ze szkoły
- zwolnienie należy odnotować w stosownej dokumentacji znajdującej się w sekretariacie szkoły.

Pracownik szkoły nie może odprowadzić ucznia do domu.

17. Procedura korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły

1. Szkoła nie odpowiada za przynoszone przez uczniów do szkoły telefony komórkowe i inne urządzenia elektroniczne.
2. Podczas zajęć edukacyjnych, zajęć świetlicowych, bibliotecznych, przerw międzylekcyjnych obowiązuje całkowity zakaz używania telefonów komórkowych/urządzeń elektronicznych - urządzenie jest wyłączone i schowane do plecaka; wyjątek stanowią sytuacje:
- dopuszcza się możliwość korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych podczas zajęć edukacyjnych zgodnie z wytycznymi nauczyciela prowadzącego zajęcia,
- dopuszcza się możliwość korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych podczas wycieczek szkolnych za zgodą rodziców, którzy ponoszą pełną odpowiedzialność za sprzęt, po uprzednim ustaleniu warunków korzystania z wychowawcą/ opiekunem grupy.
3. W przypadku pilnej potrzeby kontaktu telefonicznego ucznia z rodzicem lub rodzica z uczniem, możliwe jest wykonanie takiego połączenie w sekretariacie szkoły, za zgodą wychowawcy/dyrektora z własnego aparatu telefonicznego.
4. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu komórkowego w szkole jest zabronione; Powyższe nie dotyczy wydarzeń publicznych odbywających się w szkole, w tym uroczystości szkolnych.
- Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.
5. W przypadku, gdy uczeń korzysta z telefonu komórkowego lub innego urządzenia elektronicznego niezgodnie z zasadami, nauczyciel nakazuje wyłączenie urządzenia , a gdy uczeń nie zastosuje się do polecenia, nakazuje oddanie telefonu.
- oddany telefon komórkowy lub inne urządzenie elektroniczne nauczyciel niezwłocznie oddaje pedagogowi/ dyrektorowi szkoły oraz informuje o zaistniałej sytuacji wychowawcę klasy:
- pedagog/ dyrektor lub wyznaczona osoba informują telefonicznie rodzica o zaistniałej sytuacji, z informacją o konsekwencjach statutowych;
- po skończonych zajęciach telefon należy przekazać uczniowi z pouczeniem dotyczącym zasad korzystania z telefonu/urządzenia na terenie szkoły.
6. W przypadku, gdy uczeń nie chce oddać telefonu komórkowego lub innego urządzenia

elektronicznego nauczycielowi i dalej używa go niezgodnie z zasadami: nauczyciel prosi wyznaczoną osobę z klasy o poinformowanie o tej sytuacji pedagoga/dyrektora szkoły; pedagog/ dyrektor prosi ucznia o oddanie telefonu; w przypadku odmowy informuje telefonicznie o tym fakcie rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i zobowiązuje ich do niezwłocznego zgłoszenia się do szkoły celem wyjaśnienia sprawy.

- w opisanym przypadku natychmiastowo wyciągane są konsekwencje statutowe.

7. Przypadki naruszenia niniejszej procedury zostają odnotowane przez nauczyciela / wychowawcę klasy w dzienniku lekcyjnym.

- w przypadku kolejnego naruszenia przez ucznia zasad używania telefonów komórkowych/ urządzeń elektronicznych na terenie szkoły wyciągane są konsekwencje zgodne ze Statutem Szkoły.

Żaden pracownik szkoły nie jest upoważniony do włączania skonfiskowanego telefonu dziecka. Nie wolno go używać ani wykonywać na nim żadnych operacji. Jeśli telefon dzwoni i jego dźwięk przeszkadza w miejscu, w którym został zdeponowany - należy nakazać uczniowi jego wyłączenie, ale nie wolno tego robić nauczycielowi ani nawet dyrektorowi szkoły.

18. Procedura postępowania w sprawach spornych i sytuacjach konfliktowych

a. W sprawach spornych, konfliktowych dotyczących uczniów tej samej klasy osobą na której spoczywa rozstrzygniecie konfliktu jest wychowawca klasy – do niego należy kierować wszystkie informacje i spostrzeżenia.

- w sytuacji nasilonego konfliktu wychowawca może poprosić o pomoc w rozstrzygnięciu sporu pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego;
- w razie potrzeby, celem rozwiązania konfliktu, wzywani są rodzice /opiekunowie prawni uczniów, których konflikt dotyczy, a w uzasadnionych przypadkach do udziału w pracach zespołowych proszeni są dyrektor szkoły i nauczyciele.

b. W sprawach spornych, konfliktowych dotyczących uczniów różnych klas osobami na których spoczywa rozstrzygniecie konfliktu są: pedagog, psycholog we współpracy z wychowawcami – do nich należy kierować wszystkie informacje i spostrzeżenia;

- w razie potrzeby, celem rozwiązania konfliktu, wzywani są rodzice /opiekunowie prawni uczniów, których konflikt dotyczy, a w uzasadnionych przypadkach do udziału w pracach zespołowych proszeni są dyrektor szkoły i nauczyciele;

c. W sprawach spornych, konfliktowych dotyczących uczniów i nauczycieli osobami na których spoczywa rozstrzygniecie konfliktu jest dyrektor we współpracy z pedagogiem/psychologiem, wychowawcą klasy, rzecznikiem praw ucznia;

d. Konflikt pomiędzy nauczycielem a rodzicami ucznia – sprawę należy kierować bezpośrednio do dyrektora szkoły.

e. Zasady rozwiązywania konfliktów metodą sześciu kroków:

1. Osoba zobowiązana do rozwiązania konfliktu (mediator) wraz ze stronami konfliktu definiuje problem; ważne, żeby strony skoncentrowały się na sprawie, a nie na osobach; w przypadku dużych emocji związanych z konfliktem, można spotkać się z każdą ze stron osobno.
2. Mediator spisuje wszystkie możliwe rozwiązania; warto zastosować metodę „burzy mózgów", aby strony wytworzyły możliwie dużo rozwiązań bez oceniania ich jakości.
3. Strony konfliktu wraz z mediatorem oceniają zaproponowane pomysły pod kątem możliwości ich zrealizowania, a także sprawiedliwości wobec stron konfliktu; strony wskazują na występujące niedoskonałości rozwiązań i eliminują te, które nie zaspokajają ich potrzeb.
4. Mediator wybiera satysfakcjonujące obie strony rozwiązanie.
5. Mediator ustala sposoby wprowadzenia wybranego rozwiązania w życie oraz wyznacza termin, w którym strony poinformują go o efektach zastosowanego rozwiązania; warto

sporządzić grafik co, kiedy i w jaki sposób wykona każda ze stron.
6. Mediator sprawdza, jak funkcjonuje rozwiązanie po jakimś czasie, czy problem przestał istnieć oraz czy strony są zadowolone z tego, co uzyskały.

f. Z podjętych czynności należy sporządzić stosowną notatkę.

Niniejsze procedury obejmują niezbędne minimum postępowania. Pracownik szkoły, nauczyciel, w każdym wypadku ma prawo podjąć dodatkowe działania nieprzewidziane w procedurze, o ile uzna, że przemawiają za tym ważne względy wychowawcze, dobro i bezpieczeństwo ucznia.